

Måndagen den 27 April.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

I anseende till hinder för Herr Talmannen, ledde Herr vice Talmannen i detta sammanträde Kammarens förhandlingar.

§ 2.

Justerades protokollet för den 20 i denna månad.

§ 3.

Skedde föredragning af Banko-Utskottets Betänkande N:o 10, med förslag rörande ändringar i 3:dje, 4:de och 5:te afdelningarne af bankoreglementet.

Beträffande *första punkten* yttrade

Herr Gumælius: Såsom reservant vid denna punkt ber jag att redan här få reservationsvis anmäla, att vid motsvarande punkt af Banko-Utskottets nästföljande memorial, N:o 11, jag kommer att göra en framställning.

Hvad nu föredragna punkten i och för sig beträffar, har jag deremot ingenting att anmärka. Jag har tvertom inom Utskottet biträdt detta förslag, likasom jag äfven nu i allt hufvudsakligt tillstyrker bifall till dessamma. Jag har allenast att göra framställning om ändring af ett ord i mom. 1. Första Kammaren har nemligen för sin del beslutit att utbyta det der förekommande ordet: "*biträdande*" mot "*vikarierande*" och ehuru väl Banko-Utskottets ledamöter af Andra Kammaren icke mäktat inse, att denna förändring utgör någon förbättring, har jag ändock mina Kamraters uppdrag att anhålla, det äfven denna Kammare må fatta enahanda beslut för att i detta särdeles underöfnade fall undvika gemensam omröstning.

Min hemställan är således att i förevarande nya mom. 1 af 42 § i bankoreglementet ordet: "*biträdande*" förändras till: "*vikarierande*" samt att punkten i öfrigt godkännes sådan den här lyder utan förändring.

Vidare anfördes icke. Herr vice Talmannen framställde först proposition på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick och derefter på bifall till det af Herr Gumælius nu gjorda yrkande: och som den senare propositionen besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan med den förändring, att det i densamma förekommande ordet "*biträdande*" skulle utbytas mot ordet: "*vikarierande*".

Punkterna 2--16.

Biföllos.

§ 4.

Till behandling förekom Banko-Utskottets Memorial N:o 11, med förslag dels till jemkningar i aflöningsstaten för Riksbankens hufvudkontor, dels till nya aflöningsstater för afdelningskontoren i Göteborg och Malmö.

Efter föredragning af *första punkten* yttrade:

Herr Gumælius: Såsom Kammaren behagade finna, hafva några af Utskottets ledamöter och bland dem äfven jag anmält en afvikande mening vid denna punkt. Vi hafva enat oss med Utskottet i hvad angår anslagsbeloppen och jag har också i afseende å hvad Utskottet föreslagit beträffande så väl innehåll som form nu ingen annan hemställan att göra, än att, i öfverensstämmelse med Kammarens nyss fattade beslut, äfven här ordet: "*biträdande*" utbytes mot "*vikarierande*". Deremot nödgas jag begära ett *tillägg* till det förslag Utskottet här afgifvit.

I 71 § Riksdags-ordningen stadgas, att fullmäktige i Riksbanken "skola vara sju". I föregående betänkande har blifvit af Banko-Utskottet föreslaget samt numera äfven af Riksdagen beslutadt, att fullmäktiges deputerade skola ega rätt att åtnjuta tjänstledighet under halfannan månad hvardera eller tillsammans tre månader af året. Följaktligen skulle derest intet annat stadgande meddelas, jemlikt bankoreglementets föreskrift under dessa tre månader fullmäktige, i strid med Riksdags-ordningens bud, komma att blifva endast sex. Då emellertid jag antager, att grundlagens ordalydelse äfven i detta fall bör lända till efterrättelse, förutsätter jag ock, att Riksdagen icke gerna kan besluta, att deputerade skola berättigas att åtnjuta semester utan att samtidigt vidtaga sådana anordningar att fullmäktigeantalet, sådant det blifvit af grundlagen bestämdt, förblifver orubbadt. Den semesternjutande deputerandens plats skall naturligtvis fyllas af vikarierande deputeraden, hvilken i sådan egenskap uppbär arvode af Riksbanken. Hvad åter beträffar hans fullmäktigplats, synes mig det nämnda grundlagsbudet gifva klart vid handen, att suppleant bör inkallas till tjänstgöring såsom sjunde fullmäktig. Derom bör dock hvarje tvifvel undanrödjas, och jag tror för den skull det vara lämpligt, att Riks-

dagen på förhand lemmar en tydlig föreskrift i detta hänseende och icke öfverlemmar den saken åt vederbörande fullmäktiges egna anordningar. Och då Riksdagen antagligen icke beslutar — Utskottet har åtminstone i sådan syftning icke framställt något förslag — att särskildt arvode skall åt tjänstgörande suppleanten anvisas, tyckes deraf gifvet följa, att deputerad, som begagnar ledighet, skall ega att bibehålla sitt arvode såsom deputerad, men afstå fullmäktigsarvodet åt den inkallade suppleanten. En dylik slutsats har för sig så mycket större skäl, som rätt till semester icke blifvit föreslagen att medgifvas öfrige fullmäktige och deputeraden erhåller ledighet endast och allenast *såsom sådan*.

Det vore ock en orättvisa emot öfrige fullmäktige att icke meddela en dylik föreskrift. Det torde kunna förutsättas såsom temligen säkert, att deputerade komma i regeln att begagna lagbestämda ledigheter under sommartiden. Öfriga fullmäktige pläga ock under årets lopp taga sig någon ledighet, och om en eller annan af dem skulle äfven välja sommar-månaderna för sådant ändamål, torde hädanefter knappast låta sig göra, såsom hitintills, att ordna tjänstealiggandena genom en vänlig öfverenskommelse med de kvarvarande. Genom sistlidne Riksdags beslut är nemligen vordet förordnad, att fullmäktige, för att vara beslutgilla, alltid skola vara minst fem, och det går således numera knappast an att jemte deputeraden någon annan fullmäktig är frånvarande från hufvudstaden, derest icke deputeradens fullmäktigplats ovilkorligen skall under hans lagenliga bortovaro fyllas af suppleant, som af honom godtgöres. Ty om för tjänstledig deputerad icke stadgas särskild skyldighet att aflöna den suppleant, som inträder i hans ställe såsom fullmäktig, och icke heller annan tillgång finnes till arvode åt denne suppleant, måste ju följden blifva den, att under deputerads semester ingen annan fullmäktig gerna kan resa bort ens för kortare tid utan att suppleant på *hans* bekostnad i stället inkallas i tjänstgöring, och så strängt kan väl icke meningen vara att tillämpa grundlagsstadgandet. För att emellertid förekomma en dylik möjlighet och regelbinda förhållandet på ett sätt, som öfverensstämmer med rättvisa och billighet, torde ett tillägg till Utskottets förslag i denna punkt blifva af nöden. Och då näst efter aflöningsstaten, som förekommer å sidorna 67—69 i "lagar och instruktioner för Sveriges Riksbank" och der de af Utskottet här tillstyrkta förändrade arvodesbeloppen skulle införas, följa på sidorna 70 och 71 tillämpningsstadganden vid denna lönestat, har det synt mig och öfrige reservanter inom Utskottet, att bland dessa tillämpningsstadganden en bestämmelse i den af mig angifna syftningen lämpligen borde inflyta vid aflöningsstaten. Jag tillåter mig för den skull föreslå, att Kammaren, med godkännande af Banko-Utskottets hemställan i nu föredragna punkt med den förändring, att ordet "biträdande" utbytes mot "vikarierande", må derjemte besluta, att de på sidorna 70 och 71 i bilagan till nu gällande bankoreglemente intagna tillämpningsbestämmelser vid "aflöningsstat för fullmäktige i Riksbanken samt tjänstemännen och vaktbetjeningen vid Riksbankens hufvudkontor" skall erhålla följande lydelse: "Vid tillämpningen af denna aflöningsstat iakttages följande:

- 1) Deputerad, som enligt § (42) mom. 3 åtnjuter ledighet, bibehåller

sitt arvode såsom deputerad, men afstår arvodet såsom fullmäktig under den tid, ledigheten begagnas.

2—6 likasom nuvarande punkterna 1—5.“

Häruti instämde Herr *Erik Olsson*.

Herr Lars Ersson i Wik: Jag har begärt ordet egentligen för att yttra mig angående den af Banko-Utskottet här föreslagna arvodesförhöjningen för bankofullmäktige. En sanning är visserligen, att pretentionerna numera börja att blifva allt större inom alla brancher, men jag hade likväl icke trott, att Banko-Utskottet af eget initiativ skulle framkomma med förslag om tillökning i den godtgörelse, som nu är anvisad åt fullmäktige i och för deras befattning, innan fullmäktige sjelfve framställt begäran derom och innan Utskottet ens med visshet känner, att fullmäktige önska erhålla ökad remuneration. I detta hänseende tillåter jag mig upplysningsvis meddela, att jag för omkring nio år sedan fungerade såsom fullmäktig i Riksbanken. Jag erhöll detta förtroende naturligtvis genom en ren slump, men jag tjänstgjorde i allt fall under 18 månader i sådan egenskap och hade således tillräcklig tid att göra mig förtrogen med göromålen på den tiden. Jag uppbar i arvode 1,600 R:dr för året, och jag får säga, att jag ansåg mig vara med detta belopp godt ersatt för mina mödor i bankens tjänst, då jag tog i betraktande den tid, som åtgick för göromålens bestridande. Man hade sammanträde en gång i veckan och förhandlingarne varade för hvarje gång sällan öfver en timma, men väl derunder. Om jag således beräknar den egentliga tjänstgöringstiden till 52 timmar på året, erhöll jag följaktligen, då årsarvodet utgick med 1,600 R:dr, för hvarje timma en godtgörelse af 30—31 R:dr. Detta var mycket honnett, tyckte jag. Sedan den tiden hafva antagligen bankofullmäktiges göromål förökats, men också blef, såsom vi veta, vid sistlidne riksdag arvodet för dem förhöjdt till dubbelt emot förut eller till 3,200 R:dr. Det synes mig, som skulle fullmäktige kunna vara dermed ganska belättna, och för öfrigt återkommer jag till hvad jag nyss yttrade, att, så länge fullmäktige icke begärt ytterligare förhöjning i det så nyligen fördubblade arvodet, Banko-Utskottet, enligt mitt förmenande, saknat tillfyllestgörande anledning att hos Riksdagen väcka förslag i sådan syftning. Så blygsamma äro väl icke bankofullmäktige, att, om de anse sig dertill hafva anledning, de icke våga säga ifrån: "vi hafva för litet arvode. Gif oss mera; eljest frånträda vi vårt uppdrag!" Då kan tiden vara inne för Banko-Utskottet att framlägga förslag till förhöjning i arvodesbeloppen för fullmäktige och för Riksdagen att taga ett sådant förslag i öfvervägande, men dessförinnan kan jag, för min del, icke medgifva befogenheten och lämpligheten af en dylik åtgärd; hvarföre jag ock yrkar afslag å Utskottets hemställan i denna del. Deputerades och vikarierande deputeradens arvoden förefalla mig visserligen också vara temligen rundligt tilltagna, men derutinnan vill jag dock icke nu framställa något yrkande om förändring af hvad Utskottet föreslagit.

Herr Carl Ifvarsson: Innan jag yttrar mig med anledning af reservantens anmärkningar mot Utskottets föreliggande förslag, vill jag, enär jag ofta i denna Kammare hört framkastas den beskyllningen, att,

när man är bankofullmäktig man talar för egna fördelar, då man uppträder i dessa ämnen, först och främst erinra derom, att någon dylik förebräelse icke kan drabba mig, alldenstund jag icke ämnar vidare komma i åtnjutande af de "fördelar", som bankofullmäktigskapet må anses erbjuda. Jag nämner detta, på det att man icke må tro, att jag talar i egen sak, hvilket jag gör desto mindre, som, äfven om ett förnyadt förtroende att vara fullmäktig i Riksbanken kommer mig till del, jag är förhindrad att detsamma emottaga, hufvudsakligen derföre att en försvagad helsa icke tillåter mig att under större delen af året vistas i hufvudstaden.

Hvad nu sjelfva saken vidkommer, ber jag att emot reservantens förmenande, att Riksdags-ordningens bud icke skulle komma att iakttagas, derest Banko-Utskottets förevarande förslag godkännes oförändradt, få anmärka, att, enligt min öfvertygelse, intet hinder möter att efterleva Riksdagsordningens föreskrift i detta fall lika väl genom ett godkännande af Utskottets förslag som med det tillägg han vill hafva fogadt dervid. Man kan ju föreställa sig möjligheten deraf, att ordinarie deputerad, som vill begagna lagbestämd ledighet från deputeradebefattningen, för den skull icke ifrågasätter befrielse under semestertiden från de göromål, hvilka honom såsom medlem af bankostyrelsen i öfrigt åligga. Han sköter sålunda fortfarande fullmäktigskapet och åtnjuter endast ledighet från sina mest ansträngande bestyr såsom deputerad. Om åter han vill åtnjuta fullständig ledighet och således icke heller vill under semestern upprätthålla sin plats såsom fullmäktig, lärer väl styrelsen gå i författning om inkallande af suppleant i hans ställe, derest sådant anses nödigt. Riksdagsordningen bestämmer visserligen i 71 §, att fullmäktige i Riksbanken skola vara sju. Detta grundlagsbud innebär dock, enligt mitt förmenande, endast ett förbud för Riksdagen att, vid val af bankofullmäktige, tillsätta *färre* än 7, men icke vill det stadga, att alla dessa 7 skola ständigt vara i tjänstgöring. I sådant fall hade säkerligen derom meddelats särskild och tydlig föreskrift. I afseende å tjänstgöringsskyldigheten stadgar ju också bankoreglementet, att endast fem fullmäktige behöfva vara på en gång närvarande för att afgöra de ärenden, som föreligga till deras pröfning. Under ständsriksdagarne, då fullmäktige voro tolf, voro vanligen åtta samtidigt tjänstgörande. När de numera endast skola vara sju, anses närvaron af fem tillräckliga för besluts fattande. Man har följaktligen afsett, att tvänne fullmäktige må kunna vara samtidigt frånvarande, men vanligen är förhållandet så ordnad, att sex fullmäktige äro på en gång i tjänstgöring, på det att, i händelse någon bland dessa skulle komma i behof af ledighet för någon kortare tid, minimiantalet icke må rubbas, utan de kvarvarande fullmäktige i allt fall förblifva fulltaliga enligt bankoreglementet. Jag kan således icke inse eller medgifva, att någon trängande angelägenhet är här för handen att, på sätt reservanten yrkar, i bankoreglementet intaga föreskrift derom, att deputerad, som begagnar ledighet, skall under tiden afstå sitt fullmäktigarvode åt inkallad suppleant, i all synnerhet som, om suppleant då behöfver inkallas, jag antager för gifvet, att i dylik händelse för deputerade-fullmäktigen samma regel gäller som för öfrige fullmäktige, hvilka under inträffande bortovaro få afstå hela arvodet, så länge frånvaron räcker. Reservantens förslag synes mig snarare vara att anse såsom ett uttryck af misstroende mot blifvande

bankofullmäktige inbördes och innefatta likasom ett antagande, att de icke skulle kunna blifva ense om regleringen af ifrågakomra förhållandet inom sig på vänlig väg och utan lagbudets tvång. Men förslaget innebär, efter min föreställning, icke blott ett misstroende mot Riksdagen, för så vidt utan derjemte, och än mera, ett misstroende mot Riksdagen, för så vidt som Riksdagen utser fullmäktige och, om det visar sig, att dessa fullmäktige äro sådana, att de icke kunna antagas i stånd att i godo uppgöra en så enkel anordning som denna, felet ytterst blir Riksdagens, som icke förstått att välja fullmäktige af annan kvalifikation.

Något mera anser jag mig icke behöfva anföra beträffande det tilläggsförslag reservanten framställt.

Med anledning åter af den andre talarens framställning tillåter jag mig erinra derom, att förhållandena inom Riksbanken numera äro ganska väsendtligt förändrade emot hvad de voro på den tid, då han tjänstgjorde såsom fullmäktig. Han nämnde, att fullmäktige då voro upptagna af dem tillkommande göromål i allmänhet endast en timme under en dag i veckan. Nu deremot äro fullmäktige skyldige att pröfva läne- och kreditivansökningar m. m. sådant, som påkallar deras närvaro i banken hvarje dag, och dessutom eger allmänt sammanträde i regeln rum en gång i veckan, men icke sällan äfven oftare. Allt detta gör, att fullmäktiges åligganden nu mera äro af långt trägnare och mera omfattande beskaffenhet än för några år tillbaka, då den värde talaren var i tillfälle att inhemta den erfarenhet om göromålen, som han nyss meddelat.

Huruvida någon förhöjning i det för fullmäktige nu bestämda arvodet må vara behöflig, derom vill jag så mycket mindre yttra mig, som fullmäktige icke framställt någon begäran i sådan syftning. Jag föreställer mig emellertid, att, om Riksdagen vill göra sig förvissad om att erhålla fullmäktige, som qvarstanna på sina platser och som förstå att sköta sina ingalunda lätta utan ganska grannliga befattningar, vigt ligger uppå, att för mycken njugghet icke gör sig gällande vid bestämmande af den materiela godtgörelsen för deras uppdrag. Jag öfverlemnar för öfrigt helt och hållet åt Kammaren att bedöma och afgöra den frågan efter eget godfinnande och jag har vidrört förhållandet endast därför, att bland nuvarande fullmäktige det säkerligen är få, om ens någon, som synnerligt eftersträfvat ett förnyadt förtroende i detta hänseende.

Herr Gumælius: Först några ord med anledning af den näst föregående talarens yttrande. Han utgick från det antagande, som för reservanterne är nära nog sårande, att deras förslag härrörde af misstroende mot fullmäktige i Riksbanken. Förslaget har likväl icke sin anledning uti något slags misstroende — förr tvertom — utan uti den förändring, Kammaren nyss beslutat i bankoreglementet, nemligen att deputerade skola åtnjuta semester sex veckor hvarje år. Han anmärkte, att en deputerad kan erhålla semester såsom deputerad och ändå under tiden fullgöra sitt fullmäktigskap; något sådant har verkligen icke fallit Utskottet in, utan hafva vi antagit att den deputerade, hvilken åtnjuter semester, också skall vara fri från tjänstgöringen såsom fullmäktig. Talaren sade äfven, att under nuvarande förhållanden vanligen *en* fullmäktig är frånvarande och således *sex* närvarande vid sammanträdena. Ja, hittills

har så kunnat ordnas, men nu, då de deputerade hafva bestämd rättighet att vara borta under tillsammans tre månader, så är ju då antalet fullmäktige under dessa tre månader icke större än sex. För att under denna tid bereda de öfrige fullmäktige tillfälle att vid behof vara frånvarande, är således nödigt att suppleanter inkallas. Reservanternes förslag är alltså i mitt tycke endast en uppmärksamhet, som man är de öfrige fullmäktige skyldig.

Af en talare på södermanlandsbanken yttrades något, som redan delvis är upptaget till vederläggning af föregående talare. Jag vill endast tillägga några ord. Utom den ökade tjänstgöring, som blifvit en följd af de dagliga sammanträdena, hvarigenom dessas antal höjts från 52 till 300 om året, torde äfven böra tagas i betraktande, att fullmäktige föreslagit en förhöjning af 50 procent för motsvarande förtroendemän vid afdelningskontoren i Göteborg och Malmö. Förändrade förhållanden och ökad arbete har härtill föranlett fullmäktige, men att de icke sjelfva föreslagit högre arvoden för egen räkning torde få ursäktas dem, och det skulle kanske hafva tagit sig besynnerligt ut om de det gjort. Den saken tillhörde Banko-Utskottet att pröfva, och Utskottet har ansett en förhöjning i arvodet för fullmäktige väl behöflig, ehuru för dem endast 25 procent tillägg föreslås, hvarigenom arvodet afrundas till jemnt 4,000 R:dr. Antagligen kommer nu som förr en och annan person från landsorten att utses till fullmäktig, och ingen torde vilja påstå att under nuvarande dyra tid ett årsarvode af 4,000 R:dr är för högt för en till sådant fullmäktigskap lämplig person, som på halft resande fot uppehåller sig hela året i Stockholm. Icke heller synes det föreslagna arvodet för högt åt de personer, boende i Stockholm, hvilka äro så beskaffade att de kunna ifrågasättas till fullmäktige. Dessutom må jag erinra, att enligt Riksdagens beslut kan en tjänsteman i Riksbanken hinna upp till en aflöning utaf 6,000 R:dr och, om han tillika har kassavard, ytterligare 1,000 R:dr, således 7,000, R:dr och att då sätta fullmäktiges arvoden till två tredjedelar eller i vissa fall fyra sjundedelar af hvad de närmast under dem stående tjänstemännen åtnjuta i aflöning, kan icke anses öfverdrifvet.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Gustaf Jonsson: Jag instämmer uti den föregående ärade talarens förslag, att i stället för "biträdande deputerad" insätta "vikarie-rande deputerad". Första Kammaren har redan vidtagit en dylik ändring, och det torde vara lämpligt att äfven denna Kammar fattar enahanda beslut.

Längre vill jag ej biträda den värde reservanten inom Banko-Utskottet. I slutet af betänkandet står jag antecknad såsom frånvarande vid slutbehandlingen af löningsstaterna inom Utskottet, men jag har dock varit med vid justeringen och dervid till fullo gillat det förslag, Utskottet framlagt. Jag anser att om Riksdagen skall kunna disponera personer, som äro fullt lämpliga till fullmäktige i Riksbanken, arvodet bör ställas i någorlunda öfverensstämmelse med den skicklighet, det ansvarsfulla uppdraget kräfter. De närmare bestämmelserna åter om sättet för och beloppet af suppleantarvodet anser jag att Riksdagen tryggt kan öfverlemnas åt bankofullmäktige hädanefter som hittills. Jag har icke hört att olä-

genheter i detta afseende visat sig, åtminstone nämndes ingenting vid Utskottets förhandlingar derom, att någon meningsskiljaktighet inträffat bland fullmäktige rörande hvem som skall betala suppleantarvodet. Under sådana förhållanden finner jag det alldeles onödigt att i ämnet meddela särskilda föreskrifter och önskar derföre att Kammaren biträder Utskottets förslag, till hvilket jag yrkar bifall med den redaktionsförändring, Första Kammaren redan beslutat.

Herr Åke Andersson: Jag har medverkat till det förslag, Banko-Utskottet här framlagt, och yrkar bifall till detsamma på grund af de motiv, hvilka i betänkandet äro anförda. I öfrigt och med afseende å hvad den ärade örebrorepresentanten anfört vill jag instämma med Herr Gustaf Jonsson, som redan vederlagt hans anmärkningar.

Herr Lars Ersson: Endast några ord till bemötande af den ärade örebrorepresentantens sista yttrande. Herrar fullmäktige i Riksbanken, sade han, hafva numera öfver 300 arbetstimmar om året, ty sammanträdena räcka öfver hufvud icke längre än en timme, då de för ej länge sedan hade endast omkring 50. Jag medgaf i mitt förra yttrande att möjligen fullmäktiges arbete ökats under senare tider och efter hvad tvänne föregående talare anfört vill jag gerna medgifva, att så är förhållandet, men arfvodet har ju också fördubblats. Dessutom tror jag att om en person från landsorten inkallas såsom bankofullmäktig, han är tacksam att få något arbete och derigenom slipper att endast promenera på gatorna. Det ökade arbetet anser jag derföre ej behöfva betalas med en ytterligare tillökning af den redan fördubblade aflöningen. En jämförelse med Riksdagens andra institution, Riksgälds-kontoret, ligger nära till hands, och jag finner då att fullmäktige arvodet derstädes är 1.600 R:dr mot 3.200 R:dr eller enligt Utskottets förslag 4,000 R:dr i Riksbanken. Häri finner jag en skriande kontrast, och jag fortsätter mitt yrkande på afslag å den af Utskottet föreslagna förhöjningen i fullmäktiges arvoden.

Överläggningen var slutad. I enlighet med de meningar, som förekommit, gaf Herr vice Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan endast med den förändring att orden "biträdande deputerad" skulle utbytas mot orden "vikarierande deputerad", dels ock på de olika yrkanden, som Herr Gumælius och Herr Lars Ersson under överläggningen framställt. Herr vice Talmannen förklarade svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för Herr Gumælii förslag, men blef votering då begärd, samt i anledning deraf, och sedan till kontraposition antagits bifall till Utskottets hemställan med ofvan omförmälda ändring, en omröstningsproposition af följande lydelse nu uppsatt, justerad och anslagen:

Den som vill, att Riksdagen på sådant sätt bifaller hvad Banko-Utskottet i första punkten af dess memorial N:o 11 hemställt, att orden "biträdande deputerad" utbytes mot "vikarierande deputerad", samt att vid beviljandet af det förhöjda anslaget fästes det vilkor, att de på sidorna 70 och 71 i bilagan till nu gällande bankoreglemente intagna tillämp-

ningsbestämmelser vid "aflöningsstat för fullmäktige i Riksbanken samt tjänstemännen och vaktbetjeningen vid Riksbankens hufvudkontor" erhålla följande lydelse:

"Vid tillämpningen af denna aflöningsstat iakttages följande:

1) Deputerad, som enligt § (42) mom. 3 åtnjuter ledighet, bibehåller sitt arvode såsom deputerad, men afstår arvodet såsom fullmäktig under den tid, ledigheten begagnas.

2)—6) likasom nuvarande punkterna 1)—5)."

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är den ifrågavarande punkten bifallen, endast med den ändring, att orden "biträdande deputerad" utbytas mot "vikarierande deputerad".

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 85 ja mot 67 nej; hvadan Kammaren fattat beslut enligt ja-propositionen.

Punkten 2.

Bifölls.

Punkten 3.

Hvad Utskottet i denna punkt hemställt rörande aflöningen för *styrelseledamöterna* vid Riksbankens afdelningskontor i Göteborg bifölls.

Beträffande de för *kamereraren* vid nämnda kontor föreslagna löneförmåner anförde:

Herr Jöns Rundbäck: Jag skall be att få göra Utskottet ett litet spörsmål rörande denna punkt i betänkandet. Som man finner har Utskottet, i likhet med bankofullmäktige, utgått från den grundsats vid tillämpningen af lönestaten, att man skall aflöna tjänstemännen efter deras göromål och icke efter deras rang. En sådan grundsats är jag säker om att Kammaren, i likhet med mig, icke kan annat än i allo godkänna, men jag finner dock att Utskottet icke tillämpat densamma i fråga om aflöningen för afdelningskontoren. Lönen för kamereraren vid afdelningskontoret i Göteborg är upptagen lika stor eller, om man så vill, lika liten som lönen för kamereraren vid Malmö afdelningskontor. Om Herrarne behaga se efter i revisionsberättelsen, så finner man der, att göromålen vid Göteborgs kontor äro en tredjedel, ja, nära dubbelt så stora som de vid kontoret i Malmö, och dessutom finnas i Göteborg en del utlåningar. exempelvis vill jag nämna lån på vägförda bergseffekter, som icke finnas i Malmö. Jag tror mig också känna, att kamereraren vid Göteborgs kontor har ett ganska drygt uppdrag och ett stort ansvar hvilande på sig. Han är tjänsteman i tredje graden och sysselsättes uteslutande af sin be-

fattning. Nu vill jag fråga Banko-Utskottet, hvad orsaken kan vara, att det satt kamererarnes i Göteborg och Malmö lönevilkor lika, då deras göromål äro olika? Jag vill icke göra något bestämdt yrkande, ty det tjenar kanhända icke till något, men är det så att Kammaren icke vill tilldela kamereraren i Göteborg större lön än nu föreslagits, så tror jag att, med vidhållande af den grundsats att lönevilkoren böra bestämmas efter göromålen, man äfven bör nedsätta lönen för kamereraren vid Malmö afdelningskontor.

Herr Gumælius: Då icke något yrkande blifvit gjordt, kunde jag hafva afstått från att begära ordet, men då det framställdes en bestämd fråga till Utskottet, fordrar höfligheten att ett svar gifves. Den ifrågavarande aflöningsstaten har redan, med den fullmäktige medgifna rättighet, föreskrifvits till tillämpning från och med Oktober nästlidet år. Hvad aflöningsförmånerna beträffar, förekom icke inom Utskottet någon anledning att ändra hvad fullmäktige i den af dem uppgjorda staten såsom aflöning för kamereraren i Göteborg upptagit. Denna lön är icke så låg, den utgör under vissa omständigheter 500 kronor mer än det belopp, somliga ansett vara för högt för bankofullmäktige i Stockholm.

Men det har blifvit sagdt, att, då göromålen vid Malmö kontor äro mindre än de vid kontoret i Göteborg, de båda kamererarnes vid dessa kontor aflöningsförmåner icke, såsom nu föreslagits, borde vara lika stora, utan högre lön bestämmas för kamereraren i Göteborg. Jag har hört mig för om kamererarens i Malmö göromål och inhemtat att, ehuru han måhända har mindre siffror att skriva i sin bok än kamereraren i Göteborg, han dock har daglig tjenstgöring under vanlig banktid och derutöfver samt ganska omfattande och ansvarsfull sysselsättning. Vid sådant förhållande har Utskottet icke ansett skäl att föreslå någon nedsättning i det af fullmäktige för denna tjänsteman föreslagna belopp, lika litet som Utskottets ledamöter fått sig bekanta några skäl, som kunna föranleda någon förhöjning i den för kamereraren i Göteborg föreslagna lönen, som är 2,500 kronor, plus tjenstgöringspenningar 1,000 kronor, plus dertill två ålders-tillägg, hvarterda med 500 kronor, alltså lägst 3,500, högst 4,500 kronor. Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Utskottets hemställan bifölls.

Likaledes biföll Kammaren hvad Utskottet föreslagit angående aflöningen för *fyra tjänstemän i andra graden* och *två tjänstemän i första graden*, äfvensom för extra biträden vid kontorsgöromålen.

I anledning af Utskottets förslag rörande den vid ifrågavarande kontor anställde *ombudsmannens* löneförmåner yttrade:

Herr Ola Månsson: För min del kan jag icke gilla det beslut, som Utskottet i fråga om lönen för denne tjänsteman fattat. Utskottet har för honom föreslagit en lönetillökning långt öfver hvad de andra tjänstemännen erhållit. Bankofullmäktige hafva icke heller tillstyrkt det belopp, Utskottet här föreslagit, utan endast att ombudsmannen skulle erhålla i lön 1,600 R:dr och i tjenstgöringspenningar 600, eller tillsammans 2,200

R:dr. Jag vill derföre för Kammaren föreslå att fatta beslut i öfverensstämmelse med hvad bankofullmäktige sålunda i fråga om nämnde tjänstemans löneförmåner tillstyrkt. Jag tror att hans aflöning ändå blir tillräcklig, och jag kan icke finna, huru jag än granskar förhållandena, att han för sin tjänst kan i lön göra anspråk på mer än det belopp, fullmäktige ansett tillräckligt.

Herr Gumælius: Jag ber att få nämna för Kammaren — och skulle helst se om jag sluppe vidare gå in i denna fråga, som är ganska ledsam — att Banko-Utskottet har mycket vidlyftigt behandlat denna punkt i betänkandet och efter åtskilliga öfverläggningar kommit till det nu för Riksdagen framlagda resultat, om hvilket vi voro nära nog enige, eller att tillstyrka för ifrågavarande tjänsteman en lön af 1,600 kronor och 900 kronor i tjänstgöringspenningar. Herrarne finna att i Första Kammaren blifvit väckt en motion, som i mycket starka ordalag yrkar, särdeles med hänsyn till ifrågavarande tjänsteman, vida högre löneförmåner, än Utskottet tillstyrkt, och denna motionär har ansett, att nämnde tjänsteman har vederfarits mycken orätt. Motionären begärde äfven i Första Kammaren votering för att ännu något mer, än Utskottet föreslagit, förbättra denne tjänstemans ställning. Denna votering utföll med 40 röster emot 39, hvilka sistnämnda afgåfvos för motionärens framställning. Tilläfventrys ligger uti detta förhållande ett sannolikhetsskäl för att Utskottets medelvägsförslag icke är så långt ifrån att hafva träffat det rätta. Komma några flere talare att yttra sig i frågan, skall jag icke underlåta att, hur ogera jag än gör det, ingå i enskildheter, men för närvarande inskränker jag mig till att hemställa om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, upptog Herr vice Talmannen de yrkanden, som blifvit gjorda, och gaf, enligt dem, propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som jemväl på bifall till Herr Ola Månssons förslag; och blef den förra af dessa propositioner besvarad med öfvervägande ja, i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

Slutligen bifölls äfven hvad Utskottet tillstyrkt i afseende på *kanslistens* och *vaktmästarnes* aflönings- och öfriga förmåner.

Punkten 4.

Bifölls.

Punkten 5.

Vid föredragning af denna punkt, i hvilken förslag till aflöningsstat för styrelsen samt tjänstemän och betjente vid afdelningskontoret i Malmö blifvit framlagdt, biföll Kammaren hvad Utskottet i afseende å *styrelseledamöterna* hemställt.

I fråga om *kamrerarens* löneförmåner uppstod öfverläggning och yttrade:

Herr Jöns Rundbäck: På det spörsmål, som jag tog mig friheten

att vid en föregående punkt till Utskottet framställa, erhöj jag icke något för mig tillfredsställande svar. Jag är öfvertygad, att den ärade talare, som i detta fall skulle lemna mig den äskade upplysningen, känner mycket väl, att icke allenast siffrornas antal utan äfven lånerörelsen är större vid Göteborgs afdelningskontor än vid kontoret i Malmö. Detta förhållande, att göromålen i Göteborgs kontor äro större än de i Malmö afdelningskontor, har Utskottet äfven erkänt, då det för styrelseledamöterna vid förstnämnda kontor föreslagit högre arvoden än för styrelseledamöterna i Malmö, samt derigenom, att åt ombudsmannen i Göteborg föreslagits 2,500 R:dr i aflöning, under det ombudsmannen vid Malmö kontor föreslagits till endast 1,500 R:dr, oaktadt den sistnämnde icke såsom ombudsmannen i Göteborg har en kanslist till sitt förfogande. Hvaraf härleder sig denna olikhet i lönen? Jag kan icke finna någon annan grund dertill, än att Utskottet, såsom det bort göra, tagit hänsyn till att göromålen på ena stället äro större än på det andra, men då borde Utskottet äfven konsekvent hafva genomfört denna sin uppfattning och tillämpat den äfven på de vid de båda kontoren befintliga kamererarne. Förra gången jag hade ordet gjorde jag icke något yrkande, emedan jag hade hopp att vid behandlingen af denna punkt kunna få min åsigt igenom. Jag anser mig nu fullt befogad att göra framställning på, att ifrågasvarande tjänsteman, kamereraren vid afdelningskontoret i Malmö, må sättas i paritet med de andra vid detta kontor befintliga tjänstemän och således erhålla mindre lön än motsvarande tjänsteman vid kontoret i Göteborg, der göromålen äro större. Jag yrkar således, att kamererarens i Malmö lön måtte bestämmas till 2,300 R:dr, hvilket motsvarar hvad han förut uppburit i lön och arvode. Det gör blott den obetydliga skillnaden af 200 R:dr mot hvad Utskottet föreslagit, men ett sådant beslut skulle dock innebära ett erkännande af den riktiga principen, att man bör tilldela hvarje tjänsteman lön i förhållande till de göromål han har att bestrida.

Herr Ahlström: Till följd af det yrkande, som nu af den siste talaren framställt, ber jag att i afseende på ifrågasvarande tjänstemans ställning få upplysa, att han är vid kontoret fullt sysselsatt. Jag torde måhända vara något berättigad att yttra mig i denna fråga, eftersom jag för några år sedan under sex månader varit Riksbankens tillförordnade ombud vid afdelningskontoret i Malmö, och jag således bör hafva kännedom om förhållandena inom detsamma. Den person, som nu är kamererare derstädes, innehade då icke denna befattning utan tillträdde densamma först år 1872. Äfven denna omständighet bör nu räknas honom till godo, ty han har icke varit med under den för tjänstemännen vid Riksbanken gynsamma tid, då de egde befatta sig med kommissioner, af hvilka föregående kamererare beredt sig en ganska god inkomst. Då den nuvarande kamereraren tillträdde sin befattning, föreskrefs nemligen för honom såsom vilkor, att han icke fick befatta sig med kommissioner, oaktadt detta då var för de öfriga tjänstemännen tillåtet. I afseende på omfattningen af hans göromål kan jag förklara, att dessa numera äro betydligt större, än hvad de voro för ett par år tillbaka. Jag har fortfarande i följd af särskilda omständigheter kommit att allt som oftast, vanligen flera gånger i veckan, besöka afdelningskontoret i Malmö, och jag har så-

ledes varit i tillfälle att erfara, att kamereraren alla dagar är derstädes sysselsatt från kl. 9 f. m., till kl. omkring 3 på middagen och dessutom flera timmar hvarje eftermiddag. Det kan således icke bestridas, att denne tjänsteman har fullt ut den tjänstgöring man af honom kan begära. Löneförmånerna för honom äro af såväl Utskottet som bankofullmäktige föreslagna till lika belopp med hvad motsvarande tjänsteman i Göteborg i lön atnjuter, och till stöd därför hafva fullmäktige anført, såsom äfven torde vara med verkliga förhållandet öfverensstämmande, att i fråga om lefnadskostnaderna ingen skiljaktighet deruti förefinnes mellan städerna Stockholm, Göteborg och Malmö, utan att hvad som kan anses bereda skälig utkomst på ena stället äfven torde göra det på det andra. Det är naturligt att göromålen vid Göteborgs kontor äro, likasom rörelsen der, större i sin helhet än vid Malmö kontor, men detta omöjliggör på intet sätt det antagande, att båda kamererarnes göromål kunna vara ungefär lika omfattande. För detta antagande finnes stöd uti det förhållandet, att vid Göteborgs kontor finnas, såsom af staten synes, efter kamereraren sex särskilde tjänstemän, fyra i andra graden och två i första, under det vid Malmö kontor finnes efter kamereraren endast två tjänstemän i andra graden, utom registratorn.

På grund af de förhållanden jag nu anført, anser jag mig hafva fullt skäl att yrka bifall till Utskottets uti ifrågavarande hänseende gjorda framställning.

Herr Gumælius: Jag åberopar hvad som blifvit uti detta ämne af den ärade representanten från Malmö anfördt och vill endast tillägga, att då en föregående talare yttrade sig emot den föreslagna aflöningen för ifrågavarande tjänsteman, stödde han sig på ett ord, som olyckligtvis kommit in i betänkandet. Der står nemligen: "nuvarande stat", men det står dock strax ofvanför tydligen uppgifvet, att den nya aflöningsstaten upprättats den 9 Oktober 1873 att gälla från den 1 i samma månad, och att den så kallade nuvarande staten upphört att gälla. Denna nya redan tillämpade stat är uppställd med afseende på åtskilliga förändrade tjänsteäligganden, som dessa tjänstemän fått. Jag hemställer, om Kammarern kan finna skäl att för åstadkommande af en förminskning af blott 200 kronor, i en stat, som redan vunnit tillämpning, göra en ändring, som, efter hvad talaren sjelf yttrat, har sin rot mera i Göteborg, der kamereraren *icke* är hemma, än i Malmö, der han har sina göromål. Jag anhåller värdsamt om bifall till Utskottets framställning.

Efter denna öfverläggning, som nu förklarades slutad, gäfvos propositioner på bifall såväl till Utskottets hemställan som ock till det förslag, Herr Jöns Rundbäck i sitt nyss afgifna yttrande framställt; och biföll Kammarern Utskottets hemställan oförändrad.

Hvad Utskottet vidare i denna punkt föreslagit rörande öfrige tjänstemäns äfvensom vaktbetjentes vid ifrågavarande kontor aflöning, blef jemväl bifallet.

Sjette och sjunde punkterna.

Biföllos.

§ 5.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 6, angående tullbevillningen.

Punkten 1.

Lades till handlingärne.

Punkterna 2—8.

Biföllos.

Punkten 9.

Härvid anförde

Herr Werner Ericson: Jag ber att till en början få tillkännagifva, att, ehuru jag i afseende på tull-lagstiftningen i allmänhet är frihandlare, jag likväl i det fall, hvarom nu är fråga, icke är någon vän af frihandelsprinciper, och att jag således icke är med om att afskaffa eller nedsätta tullen på papper. På det Herrarne icke må tro att, då jag således kommer att rösta för afslag å Utskottets framställning, jag handlar ur synpunkten af mitt eget intresse, vill jag upplysa, att ehuru det är ett bland de större pappersbruken för hvilket jag är disponent, dessa större pappersbruk dock, såsom afseende mest tillverkning för export, icke hafva någon synnerlig känning af tullens på papper höjande eller minskande. Det finnes två principer, som af frihandlare till stöd för deras åsikter i allmänhet åberopas. Den ena är, att en industri, som i och för sig icke utan tullskydd kan bära sig och således uppehålls på det öfriga samhällets bekostnad, icke fortfarande på detta sätt bör skyddas. Den andra principen är, att, enligt hvad erfarenheten ofta gifvit vid handen, när man borttagit skydstullen för en industri, densamma, i stället för att gå under, höjt sig och vunnit en ännu större blomstring än förut, och detta skulle bero på, att industriidkaren, som, då skyddet ännu fanns kvar, icke brydde sig så mycket om att arbeta upp sin affär, sedermera, då skyddet bortogs, tvangs att med större kraft sköta sin verksamhet och för dess utveckling anlita alla tillgängliga medel, hvaraf följden blef affärens förnyade upplomstring. Båda dessa principer äro hvar för sig riktiga, men icke tillämpliga på det fall, hvarom här är fråga. Jag nämmer ännu en gång, att jag icke för de större pappersbrukens talan, utan jag talar för de små pappersbruken, hvilka förnämligast hafva sin afsättning inom landet. Dessa bruk, anlagda med ganska stora kostnader, kunna icke med någon fördel bedriva sin ringa tillverkning, om den tullnedsättning på papper, som nu är ifrågasatt, kommer till stånd. Den ifrågasatta tullnedsättningen är två öre per skålpund, men nu är förhållandet att 2 öre per skålpund är hvad vårt papper i närvarande stund kostar mera i tillverkning, än det utländska

utländska papper, som införes, och denna för oss drygare tillverkningskostnad betingas af tull och frakt å för tillverkningen nödvändiga råvaror, såsom klorkalk, anilinfärg, stärkelse, lim, mässingsduk m. m. Dertill kommer för de pappersbruk, som exportera sin tillverkning och konkurrera på den Engelska marknaden, den ytterliga kostnad, som frakten dit samt provisions- konsignations- m. fl. kostnader förorsaka, hvilka uppga jemväl till omkring 2 öre per skålpund. Tager man nu bort eller nedsätter den tull som finnes på papper, så är det ju klart, att samtliga pappersbruken, synnerligast de mindre, komma att arbeta under särdeles ogynnsamma förhållanden, och skälet dertill är den orättvisa, som skulle ligga uti, att man nedsatt tullen på fabrikatet, men behållit densamma oförändrad på de för fabrikatet nödvändiga råvaror, hvarigenom detta fabrikat för de inhemska tillverkarne ställer sig så dyrt, att de icke kunna täfla med utlandet. Jag anser således, att, om man vill nedsätta tullen på papper, man äfven bör göra en nedsättning i tullen på de ofvannämnda artiklar, hvilka ingå såsom råvara i papperstillverkningen, men då någon tullnedsättning för dessa varor nu icke kan ske, då något förslag derom icke framställts, yrkar jag afslag å hvad Utskottet i denna punkt hemställt.

Herr Friherre Fock: Bevillnings-Utskottet har, i fråga om tullen å papper, begagnat den motionsrätt, Utskottet i bevillningsfrågor eger. Anledningen till den nedsättning i papperstullen, Utskottet föreslagit, finna Herrarne i den betänkandet vidfogade, af en mängd boktryckare företrädesvis i hufvudstaden undertecknade bilagan. I denna bilaga förekommer äfven ett utdrag ur Kommers-kollegii berättelser rörande pappersfabrikationen. Det visar sig af denna bilaga, att tillverkningen af papper inom landet har stigit högst betydligt, hvad tryckpapperet t. ex. beträffar från 1,133,800 skålpund år 1860 till 4,957,000 år 1871. Det visar sig äfven, att under samma tid de inhemska pappersfabrikerna kunnat utföra papper till ett så betydligt belopp, att, då denna utförsel 1860 uppgick till 353,994 skålpund, densamma 1872 steg till 4,533,063. Då det derjemte både af denna bilaga och i öfrigt varit Utskottet ganska väl bekant, att de inhemska pappersfabrikerna svårligen kunna på ett tillfredsställande sätt förse de svenska boktryckerierna med det papper dessa behöfva, så ansåg Utskottet verkligen en nedsättning i tullen af behovet påkallad. Jag medgifver att, såsom den förste talaren yrkat, en nedsättning i tullen å kemikalier, klorkalk, anilin och stärkelse möjligen äfven kunnat vara på sin plats: men denna nedsättning väger dock icke så särdeles betydligt och torde väl icke vara svår att vid en kommande riksdag åstadkomma, om den då skulle finnas behöflig. Hvad som behöfves, är verkligen att behovet af papper inom landet blifver bättre tillgodosedt än som hittills varit fallet. Att pappersfabrikationen icke kommer att väsentligen lida af den ifrågasatta nedsättningen, tror jag af de betänkandet vidfogade siffrorna angående fabrikationens ställning vara temligen påtagligt. Under sådana förhållanden vågar jag i korthet tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Werner Ericson: Jag ber i anledning af den föregående talarens anförande få upplysa, att papperstillverkningen egentligen stigit endast vid ett

enda pappersbruk, nemligen Rosendahls, der den 1872 i rundt tal uppgick till 6,700,000 skålpund; men denna tillväxt, den ojemförligt största af samtliga pappersbrukens i riket fabrikation, beror icke på nedsättningen i tullen, utan derpå att den ifrågavarande fabriken slagit sig på ett nytt slag af fabrikation, tillverkning af papper för export, hvaraf naturligtvis följer, att hennes fabrikation icke i någon mån beröres af importtullens större eller mindre belopp; de öfriga pappersbruken, som hafva sin försäljning inom landet, föra ett svagt och tynande lif. Att af den omständigheten, att papperstillverkningen i riket nu är större än förr, draga den slutsatsen, att tullen å de råvaror, som behövas för papperstillverkningen, ej bör borttagas, då man borttager eller minskar tullen å sjelfva fabrikket, är således förhastadt; tvärtom, den senare omständigheten gör det så mycket nödvändigare, att råvarorna blifva tullfria. Och att tullen å råvarorna icke är så obetydlig, derpå vill jag såsom ett exempel nämna, att vid det pappersbruk, der jag är disponent, tullen, som vi för stärkelsen fått under år 1872 erlägga, uppgått till 15,000 R:dr. Sammanlagdt med fraktkostnaden har tillverkningen nämnde år stått oss 43,000 R:dr dyrare, än tillverkningen af motsvarande pappersquantitet skulle hafva kostat i England; råvarorna der äro så mycket billigare än hos oss, till följd deraf att ingen tull för dem der behöfver betalas, att derigenom samt genom kostnaden för frakten hit till Sverige en skillnad i produktionskostnaden för sjelfva varan uppstår, uppgående till åtskilliga procent, oss fabrikanter i Sverige till nackdel. Siffrorna i bilagan till betänkandet förlora, som nämndt, sin betydelse till följd deraf att tillökningen i exporten belöper sig på ett enda pappersbruk, som icke har med papperstullen att skaffa. enär, som bekant, allt papper som utföres är tullfritt. Beträffande den omständigheten att de inhemska pappersbruken ej kunna på ett tillfredsställande sätt fylla konsumtionens behof af bättre papperssorter, så ligger orsaken härtill deri, att de inhemska konsumenterna behöfva så ofantligt litet dylikt papper. Att tillverka finare papper för export lönar ej heller mödan, till följd deraf att en del derför behöfliga råvaror måste hentas utifrån, och papperet således blifver dyrare här än i de länder, der dessa råvaror finnas på platsen, oberäknadt den dem åsatta tullen, till följd hvaraf våra pappersfabrikanter naturligtvis ej kunna på den utländska marknaden uppträda täffande med utlänningarne. Skulle de papperssorter, för hvilka tullen enligt Bevillnings-Utskottets förslag skulle nedsättas från fyra öre skålpundet till två, deremot fortfarande få draga fyra öres tull per skålpund, så förefunnes åtminstone någon möjlighet för de svenska pappersfabrikerna att här hemma konkurrera med de utländska, oaktadt materialiernas dyrhet och fraktkostnaderna i alla fall alltid komma att göra konkurrensen svår. På grund af det anförda anser jag billigheten fordra, att på samma gång tullen på papperet nedsättes, tullen på råvarorna borttages och yrkar således fortfarande afslag å Bevillnings-Utskottets förslag.

Herr Nils Larson: Skälet, hvarför Bevillnings-Utskottet har föreslagit denna lilla nedsättning i tullen å papper, har, jemte det kända förhållandet att papperstillverkningen i allmänhet, oaktadt skedda tullnedsättningar, starkt tilltagit, hufvudsakligen varit den omständigheten att, såsom

redan den andre talaren i ordningen nämnt, Utskottet af grunder, som redan blifvit af Kammaren godkända, föreslagit borttagandet af tullen på från andra länder införda, på svenska språket författade böcker. Det är dessa tvänne omständigheter, dels den föreslagna tullfriheten å alla böcker, dels den omständigheten att man funnit af Kommers-kollegii berättelser rörande importen och exporten af papper, att de svenska pappersfabrikerna mycket väl kunna uthärda en täflan med de utländska, hvilket bevisas deraf, att ganska betydliga partier papper från Sverige exporterats till utlandet, som föranledt Utskottet att föreslå en nedsättning i tullen å tryckpapper jemte några andra papperssorter. Men Utskottet har för detta förslag haft äfven en annan grund, nemligen att åtskilliga, som det synts Utskottet, befogade anmärkningar blifvit framställda mot kvaliteten af sådana inom landet tillverkade pappersslag, för hvilka det högre tullskyddet ännu eger rum. Utskottet har trott, att denna omständighet, att de svenska pappersfabrikerna i afseende på den delen af tillverkningen, som afsättes inom landet, icke varit utsatta för den i allmänhet ganska nyttiga och helsosamma konkurrensen med pappersfabrikationen i utlandet, äfven vore förtjent att beaktas och hoppats att, om man lemnade fältet för en sådan täflan litet mera öppet, detta skulle komma att hos våra inhemska fabriker väcka ett bemödande att söka tillverka den bästa möjliga vara. Jag hoppas således, att Kammaren skall finna det af Utskottet framställda förslaget motiveradt och tillfyllestgörande. I anledning af den förste talarens invändningar får jag för min del beklaga, att jag af en händelse befann mig utom Kammarens dörr, då han började sitt anförande och således icke var i tillfälle att höra allt hvad han yttrade. Jag kom in närmare mot slutet af hans första yttrande och erfor då, att han icke hade något emot att bifalla Utskottets förslag, endast det finnes någon utväg att göra några tullnedsättningar, hvarigenom pappersbrukens utgifter för åtskilliga för dem behöfliga rudimateriel, t. ex. klorkalk och stärkelse, blefve lindrade. I hvad mån dessa ämnen ingå i pappersfabrikation, är jag — jag tillstår det för närvarande icke i tillfälle att bedöma — men så mycket kan jag säga, att, om till följd af den nu föreslagna nedsättningen i pappers-tullen, en nedsättning i tullen på de nämnde råämnena skulle befinnas nödvändig, Bevillnings-Utskottet visserligen icke kommer att motsätta sig ett förslag i den riktningen. Jag tror således, att den ärade talaren i det afseendet ej behöfver hysa några farhågor eller på grund deraf, att något förslag om nedsättning i tullen på klorkalk och stärkelse nu icke blifvit af Bevillnings-Utskottet framställt, neka bifall till Utskottets förslag, till hvilket jag för min del yrkar bifall.

Herr Wijk: Såsom af Betänkandet framgår, är det endast ytterst få artiklar, i hvilkas tullsatser Bevillnings-Utskottet föreslagit någon förändring, kanske icke så mycket af fruktan för de anmärkningar, hvilka ofta komma Utskottet till del vid behandlingen af tullbetänkandet, eller att Utskottet velat rubba tullsatser som anses nödvändiga för näringarnes bestånd, utan hufvudsakligen derföre att Utskottet haft tanken fästad på de möjligen större nedsättningar, som kunna blifva en följd af den väckta motionen om minskning i tullsatserna å kaffe, socker och gryn i sammanhang med föreslagen förhöjning af bränvinstillverkningsafgiften och af

tullsatserna å utländsk spirituosa. Tvenne syften hafva emellertid beträffande nu gällande tullbestämmelser inom Utskottet gjort sig gällande, nemligen borttagandet af tullsatserna å andligt och materielt lyse. Förslaget om tullfrihet för det materiela lyset föll genom den förseglade sedeln; både oljor och fotogén äro således fortfarande underkastade hittillsvarande tullsatser. Återstod således endast det andliga lyset. Utskottet har, beträffande detta, föreslagit tullfrihet för hittills med tull belagda böcker och för kopparsticks-, stålsticks- och träsnittsafftryck, stilar, tryckfärg m. m. samt nedsättning i tullsatserna å åtskilliga slag af papper. Mot det sistnämnda förslaget, framställt i konsekvens med förslaget om borttagande af skyddet för boktryckerinäringen, opponera sig de, hvilka föra pappersfabrikationens talan och säga att Utskottet gått för långt, och att det icke är konsekvent att nedsätta tullen å papperet, utan att på samma gång borttaga tullen på de råvaror, hvilka för papperstillverkningen äro behöfliga. I det afseendet vill jag äfven gifva den ärade talaren från Udevalla rätt; dock endast till en del. Hade nemligen Bevillnings-Utskottet föreslagit Riksdagen att helt och hållet borttaga tullen på papperet, så erkänner jag, att äfven tullen på råvarorna hade bort borttagas; men så är icke förhållandet. Utskottet har endast föreslagit en nedsättning i tullsatserna å vissa slags papper, och en skyddstull af två öre per skålpundet skulle ju i alla fall komma att för dem kvarstå. Tullen på råvarorna klorkalk och stärkelse utgör för närvarande endast ett öre per skålpund för den förra, men deremot sex öre för den senare. Inkomsten å tullen å klorkalken uppgår således endast till 7,116 R:dr om året, mot af tullen å stärkelsen 38,030 R:dr: men den relativt mera inkomstbringande varan, stärkelsen, ingår äfven i andra näringars än papperstillverkningens behof. Skulle nu tullen på stärkelsen borttagas, men tullen på dessa näringars fabriker bibehölles, så blefve deras produktion således allt för mycket skyddad, i förhållande till de importerade fabrikaterna af samma slag. Vid sådant förhållande, och då papperet fortfarande får behålla en skyddstull af två öre per skålpund, tror jag, att denna tullsats fullkomligt uppväger tungan af tullen på de nämnde råvarorna. Till dess papperstullen i sin helhet blifvit borttagen, hvilket jag för min del anser vore det lyckligaste, måste jag därför anse den af Bevillnings-Utskottet nu föreslagna tullsatsen å papper lämplig, och yrkar således bifall till Utskottets förslag.

Herr Gumælius: Jag ber endast att få tillägga, att den tullsats Bevillnings-Utskottet här föreslagit och som en ärad talare funnit vara för låg, träffar det papper och röner den största afsättningen, nemligen tryckpapper för tidningar och vanligt boktryck med, i medeltal, fulla sex procent af varans värde. En sådan tullsats torde väl icke vara alldeles förkastlig, ur *skyddssynpunkt* betraktad. Jag har icke tillåtit mig att vid den tredje punkten, der jag till äfventyrs såsom boktryckare kunde hafva haft anledning dertill, göra någon invändning mot tullfrihet för utrikes tryckta svenska böcker — det glädde mig tvertom att Utskottets förslag i den punkten gick igenom utan motstånd — men jag hoppas också, att då papperstullen under nuvarande förhållanden icke torde kunna på en

gång helt och hållet borttagas, den nu förevarande punkten åtminstone måtte, i enlighet med Utskottets förslag, af Kammarerna bifallas.

Herr Werner Ericson: Med anledning af talarens på jemtlandsbänken yttrande ber jag endast få upprepa mina ord i mina förra anföranden, att den stora förökningen i papperstillverkningen under senare åren uteslutande belöper sig på en helt och hållet ny industrigren, som endast är representerad af Rosendahls stora pappersbruk, och att det icke är till följd af papperstullen, som tillverkningen derstädes stigit så högt, utan till följd deraf, att de papperssorter, som der tillverkas äro afsedde för export, i följd hvaraf fabrikationen vid detta pappersbruk icke i någon mån påverkas af papperstullen. Emot den nästföregående talarens yttrande, att pappersbruken väl kunna tåla vid en nedsättning i tullen på papper, då boktryckerierna kunna bära borttagandet af tullen på böcker, vill jag repetera att tullen på böcker är så ofantligt liten, att den år 1872 lemnade endast en inkomst af 301 R:dr 50 öre, under det tullen på de råvaror, pappersbruken måste importera, steg till ett ojemförligt mycket större belopp. De skäl, den förste talaren anförde för nedsättningen i papperstullen, stå, som jag tror mig hafva visat, i strid med hvad jag visat, nemligen att det skulle vara nyttigt att borttaga tullen å råvarorna, på samma gång som man sänker tullen å papperet; men jag tror mig med det förut anförda hafva tillräckligt vederlagt hans åsigt. Nedsättningen i papperstullen är så liten säger man, två öres tull per skålpund kvarstår ju ändå. Jag svarar, att nedsättningen icke är så liten, ty skilnaden i inköpskostnaden mellan de svenska och de utländska fabrikerna för kol, klorkalk, metallduk, lim, färger och stärkelse, med ett ord, på de råvaror som behövas för fabrikationen, motsvarar ungefär dessa tvenne ören, och dessutom tillkomma för våra fabriker kontributioner och fraktkostnader, till nackdel för vår tillverkning i jämförelse med den utländska.

Härmed var öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de meningar, som derunder förekommit, framställde Herr vice Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på yrkandet att, med afslag å berörda hemställan, tullen å de i förevarande punkt omnämnda artiklar måtte oförändrad bibehållas; och förklarade Herr vice Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för Utskottets förslag. Som emellertid votering blef begärd, skedde i anledning deraf uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i nionde punkten af dess betänkande N:o 6,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammarerna, med afslag å Utskottets hemställan, beslutit att tullen å de i förevarande punkt omnämnda papperssorter skall bibehållas oförändrad.

Omröstningen försiggick och visade vid röstsedlarnes sammanräkning 101 ja mot 47 nej; hvadan Utskottets hemställan bifallits.

Punkten 10.

Blef jemväl bifallen.

Punkten 11.

Lades till handlingarne.

Punkten 12.

Bifölls.

Punkten 13.

Herr Ola Andersson anförde: För den åtgärden att indela rubriken vagnar och åkdon i flera klasser än förut har Utskottet nog haft goda skäl, men deremot går Utskottets förslag i en riktning, som icke öfverensstämmer med de friare åsikter, som numera göra sig gällande. Det är den mellersta delen af Utskottets rubricering, som fått trenne underafdelningar, hvartill äfven funnits goda skäl, enär det är en rätt betydlig prisskillnad mellan derstädes omnämnda åkdon; men tullen å dessa är dock ganska högt bestämd, och vår vagnfabrikation står verkligen icke på så låg ståndpunkt, att den behöfver ett sådant skydd, isynnerhet som de vagnar, som i denna afdelning omnämnas, företrädesvis införas utifrån. För min del skulle jag helst, med bibehållande af nu föreslagna indelning, velat påyrka nedsättning i tullen för alla klassers vagnar; men då jag erfarit att Första Kammaren redan helt och hållet afslagit Utskottets hemställan, så yrkar jag att äfven denna Kammare måtte fatta samma beslut.

Herr Granlund: Anledningen, hvarföre Utskottet framkommit med en förändring i afseende å rubriken vagnar och åkdon, är fullt rättvis och till och med alldeles nödvändig, emedau nuvarande bestämmelsen är olämplig. Jag hemställer, huruvida det kan vara billigt att, i enlighet med nuvarande tulltaxa, tvåhjuliga åkdon och slädar skall draga lika tull med droskor, ehuru de förra representera ett värde af 200 R:dr och något deröfver och de senare kosta omkring 1,000 R:dr. Detta har äfven föranledt många svårigheter i tillämpningen från tulltjenstemännens sida, och Herr Generaltulldirektören har äfven härå förr, som jag tror mig veta, fästat Utskottets uppmärksamhet, ehuru detta hitintills icke föranledt till någon förändring eller något förslag till ändring förrän nu framkommit. Det har äfven haft sina svårigheter att alltid bestämma, huruvida droskor, ehuru af den större sorten, äro att hänföra till större åkdon, till följd hvaraf de också vid den ena tullstationen blifvit förtullade till 20 R:dr och vid den andra till 100 R:dr. Nu har Utskottet föreslagit, att utur tulltaxan borttaga ordet "*droskor*", såsom en gammal benämning,

hvilken 1841 infördes i tulltaxan, och ersätta densamma med orden "*halftäckta mindre åkdon*", hvarigenom fullkomlig reda i benämningen åstadkommes. Jag ber Herrarne observera, att jag icke här såsom vagnfabrikant talar i egen sak, ty konkurrensen mellan utlandet och Sverige i detta hänseende är så obetydlig, att den knappast förtjenar omnämnas. I utlandet äro vagnar närmare 50 procent dyrare än här, till följd hvaraf endast de som fika efter de mest utbildade lyxartiklar i denna väg vilja kosta på sig sådana utifrån. Jag ber äfven få fästa uppmärksamheten på att här är icke fråga om förhöjning i tullen på vagnar utan en rättvis fördelning, ty för de mindre skulle tullen blifva nedsatt, och månget åkdon, som nu drager en tull af 100 R:dr kommer att ingå för 50 R:dr. Och, så länge tulltaxan innehåller bestämda föreskrifter om, att alla de särskilda materialier, såsom finare kläden, siden, band, mattor, metallarbeten, lackeradt läder m. m., hvilka ingå i vagnfabrikationen och till väsendtlig del bestämma vagnens värde, draga så hög tull som nu är förhållandet, så är jag öfvertygad att det icke blir stor skilnad, om dessa artiklar införas såsom varor och hvar för sig förtullas. Detta är således icke någon egentlig skyddstull, för sjelfva fabrikationen. Men så länge tullinkomster behövas såsom beräknade statsinkomster, och jag tror man för närvarande efter denna Riksdags statsreglering mer än eljest har behof af alla möjliga inkomster, tror jag det icke vara skäl att fritaga dylika lyxartiklar från den föreslagna tullen. Då härtill kommer, att genom bifall till Utskottets utlåtande bättre reda än hittills skulle uppkomma vid tillämpningen af tulltaxans bestämmelser i detta hänseende, så finner jag mig föranlåten yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Nils Larson: Det förhåller sig verkligen så, som den förste talaren har nämnt, eller att den förändring, som föreslås i uppställningen af rubriker och tullsatser i denna punkt, i viss mån kommer att föranleda till förhöjning; men jag vill först fästa uppmärksamheten derpå, att, såsom äfven synes af motiveringen till detta förslag, Utskottet icke har framställt detsamma i afsigt att göra någon tullnedsättning utan helt enkelt för att underlätta tullbehandlingen af vagnar och åkdon. Såsom tullsatserna angående dessa artiklar nu äro bestämda, är hoppet från den ena tullsatsen 20 R:dr till den näst följande 100 R:dr allt för stor för att icke föranleda till tvistiga meningar mellan tulltjenstemännen, som skola tullbehandla varan, och importören. Den förre, om hvilken man måste förutsätta att han står på statens bästa, anser, när det är tvifvelaktigt till hvilket slag ett åkdon skall hänföras, detsamma böra räknas till sådana som äro belagda med 100 R:drs tull, under det att importören vill bevisa att samma åkdon bör beskattas endast med den lägre tullsatsen 20 R:dr. Man har med den föreslagna förändringen, som äfven upptagit flera tullsatser för vagnar än de som finnas i nu gällande tulltaxa, hufvudsakligen eller jag kan säga helt och hållet åsyftat att förebygga de anledningår till tvister mellan importören och tulltjenstemännen, hvilka hittills hafva visat sig rätt ofta ega rum. Jag vill äfven tillägga, att genom bifall till Utskottets förslag verkligen en nedsättning i tullen för vissa åkdon kommer att ega rum, nemligen i afseende å tvåhjuliga åkdon och slädar, hvilka hittills dragit 20 R:dr i tull, men hädanefter endast komma att förtullas

med 15 kronor. Genom detta Utskottets förslag komma sålunda för vissa åkdon en tullnedsättning till stånd, men i afseende å andra åter en förhöjning i vissa fall. Jag medgifver gerna, att det är en olägenhet, att man sålunda råkar få förhöjning på vissa slags åkdon; men när kan man väl göra en omreglering sådan, att man i allo skall kunna precis träffa hvad man helst önskar, isynnerhet då, såsom hos mig, denna önskan skulle riktas åt det ena hållet, nemligen att åstadkomma tullnedsättning. Jag beklagar, att det icke gerna är tänkbart att i detta fall endast vinna tullnedsättningar utan att man äfven måste blottställa sig för att i vissa fall få tullförhöjning. Emellertid säger jag rent ut, att jag icke skall hålla på Utskottets förslag, om det icke vinner större sympatier för sig, utan skall jag i sådant fall finna mig i hvilket beslut Kammaren än fattar i denna sak. Jag har med hvad jag nu yttrat blott velat förklara, hvarföre Utskottet ansett sig böra framställa ett förslag, sådant som det nu föreliggande.

Herr Ola Andersson: Den siste talaren yttrade bland annat, att Utskottet med sitt förslag icke afsett någon tullnedsättning. Det är tydligt för hvar och en som närmare betraktar detta förslag, att genom det-sammas antagande tvertom en tullförhöjning i vissa fall kommer att ega rum. Jag har redan, då jag förra gången hade ordet, omnämmt, att jag mot den ifrågasatta omregleringen icke skulle hafva något att erinra, så framt Utskottet på samma gång hade föreslagit tullnedsättningar och icke, såsom nu, framkommit med ett förslag, som i sjelfva verket mera innehåller tullförhöjningar. Vid sådant förhållande, och då man hittills nöjt sig med de gamla tullbestämmelserna i detta fall, yrkar jag fortfarande, att de gamla tullsatserna angående artikeln vagnar och åkdon måtte bibehållas.

Herr Granlund: Jag ber att få fästa Kammarens uppmärksamhet på ännu ett fel, som vidlåder nu gällande tulltaxa i detta fall, då det heter, "att vagnar och åkdon synbart brukade, som af resande för eget behof medföras eller som blifvit ur riket bevisligen utförda, äro tullfria". Om jag sålunda köper en vagn i Tyskland, Frankrike eller Danmark och begagnar den några mil, så att den kan kallas *synbart brukad*, så får den införas tullfritt och detta medgifvande har missbrukats i särdeles hög grad, synnerligen från Danmark. Utskottet har nu i sitt förslag borttagit dessa ord såsom olämpliga, och begagnade åkdon skulle härefter räknas bland flyttsaker, och detta finner jag vara en förbättring, som är af ganska stor vikt.

Jag fortsätter mitt förra yrkande, om bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades slutad, och blef, sedan propositioner gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, Utskottets hemställen bifallen.

Punkten 14.

Litt. a).

Momentet bifölls.

I anledning af Utskottets hemställan under *litt. b)* yttrade

Herr Wijk: Då jag med särdeles tillfredsställelse sett de åtgärder, som till handelns befordrande af Kongl. Maj:t och General-tullstyrelsen blifvit föreslagna, så kan naturligtvis min mening icke vara att motsätta mig det föreliggande förslaget; men jag har inom Utskottet icke kunnat underlåta att göra en anmärkning deremot, att så kalladt frilager endast skulle medgifvas i de tre städerna Malmö, Helsingborg och Landskrona. Jag bemöttes då af den invändningen, att, då denna inrättning är något för vårt land alldeles nytt och obepröfvadt, General-tullstyrelsen för sin del icke kunnat i vidsträcktare mån än nu varit förhållandet tillstyrka ifrågavarande frilagers inrättande, intilldess erfarenheten visat, att de derför nödiga kontroller utan allt för stor svårighet låta sig verkställas. Då jag emellertid är öfvertygad, att farhågorna i detta hänseende skola visa sig oberättigade, hyser jag också den förhoppning att vid en kommande riksdag, till följd af då möjligen inkommande ansökningar i samma riktning, Riksdagen må vara villig att utsträcka samma lättnad jemväl till alla öfriga städer, som hafva nederlagsrätt och deraf vilja sig begagna.

Det är i denna förhoppning jag nu yrkar bifall till Utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 15.

Blef äfvenledes bifallen.

§ 6.

Till afgörande förekom Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 7, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

Rörande *första punkten* yttrade:

Herr Danielsson: Det är verkligen med stor tvekan jag vågat begära ordet i denna fråga, men jag hoppas Kammarern ursäktar, att jag för ett par ögonblick tager dess dyrbara tid i anspråk. Jag har af motionärens framställning funnit, att han åtskilliga år förnyat denna motion, men att Utskottet, till följd deraf att densamma förut icke vunnit understöd i denna Kammarer, nu afstyrkt densamma. Likaså har jag af samma framställning erfarit, att 1871 års Bevillnings-Utskottet i sitt betänkande N:o 5 tillstyrkt bifall till enahanda förslag, som det nu föreliggande, samt att endast en reservant mot detsamma uttalat några betänkligheter. Jag har vidare funnit, att detta Utskottets betänkande då blifvit af denna Kammarer bifallet med temligen betydlig röstöfvervigt, samt att detsamma föll i Första Kammarern endast med en pluralitet af några få röster. Då jag tillika tagit kändedom om, att de mest framstående utskottsledamöter från denna Kammarer, vid föredragningen af denna fråga vid 1871 års riksdag, understödde och försvarade Utskottets förslag, så tror jag att äfven

nu fortfarande samma åsigt är rådande inom Bevillnings-Utskottet, ehuru detta, såsom sagdt, denna gång icke tillstyrkt motionärens förslag, af den orsak att detsamma förut icke vunnit enhälligt understöd. För min del anser jag motionären hafva fullgiltiga skäl för sitt förslag, och detta så mycket mer som jag tycker att vi genom att bifalla detsamma skulle komma till mycket mera reda och ordning i denna sak, om försäljnings- och tillverkningsafgifterna sammanlogos till en. Jag kan icke finna annat, än att Riksdagen i viss mån arbetade i samma syfte, då den så kallade husbehofsbränningen afskaffades, ty äfven denna åtgärd vidtogs i sedlighetens intresse. Men ännu ett annat missförhållande finnes qvar, nemligen att kommunerna för att bereda sig vinst tillskapa krogar, hvarigenom superiet befrämjas. Vi hafva denna Riksdag sett, hurusom åtskilliga motioner blifvit väckta i ändamål att inskränka rättigheten till försäljning af vin och maldrycker, och för min del tror jag det vara mycket skäl att tänka på att snart ordna denna angelägenhet annorlunda än hittills. Jag anser, att kommunerna mycket sparsammare hädanefter skulle bevilja utskänkingsrättigheter, så framt de icke sjelfva hade direkt vinst deraf. Om nu hela denna afgift lägges på tillverkningen och kommunerna erhålla en viss del deraf tillbaka från staten för att ordna bränvinsförsäljningen der sådan finnes nödig och till aflönande af den säkerhetspolis, som i så fall ytterligare erfordras, så tror jag att högst få kommuner skulle obetänksamt kasta sig in på denna handtering. Vidare finner man af de förhållanden som nu äro rådande, att städerna hafva en betydlig förtjenst på en del landtkommuner genom denna bränvinsförsäljning, hvilken, såsom man finner, är ett monopol som icke längre bör bibehållas. Det är ock enligt min tanke en sanning, att den mera förmögne torde hafva lika god råd att betala sitt bränvin till samma pris som den som köper sup för sup. Häremot tror jag ingen invändning kan göras, samt att lönnkrögeriet, som ännu beklagligen finnes i vårt land, på detta sätt skulle undanrödjas och förslaget genomförande sålunda verka mycket godt.

Jag vill endast hafva nämnt detta och hoppas, att denna Kammare, fastän nu sedan 1871 nya omval försiggått, dock skall vidblifva samma åsigt i denna fråga, och att Kammaren alltså fortfarande skall erkänna riktigheten af det beslut i detta hänseende, hvilket af 1871 års Andra Kammare fattades.

På grund af hvad jag nu anført, anser jag, att Kammaren bör lemna sitt bifall till den del af Herr von Kochs motion, som afser sammanslagning af försäljnings- och tillverkningsafgifterna för bränvin till en enda, och, på det att sådant måtte låta sig göra, anhåller jag att den föredragna punkten i nyssnämnda syfte måtte till Utskottet återremitteras.

Herr Rylander: Jag var äfven ledamot af Bevillnings-Utskottet vid det tillfälle den föregående talaren omnämnde, och jag nekar icke för att jag deltog i det beslut, som då framkom från Utskottets sida; men det är klart, att det förslag, hvarom då var fråga icke kunde genomföras med mindre, än att stora uppoffringar å statens sida skulle göras för att aflösa städer och kommuner från dessa rättigheter. Vi hade tänkt oss möjligheten att stadga sådana föreskrifter, som skulle hindra så väl

städer som kommuner att vidare skaffa sig ett sådant monopol, om hvars aflösning då var fråga; men vid närmare besinnande funno vi detta vara alldeles omöjligt. Jag kan ock säga den föregående talaren, att mycket har förändrats på dessa sista åren och, ehuru vi anse och erkänna litet hvar, att det kunde vara rätt att gå den väg han omnämnt, så är det dock gifvet, att man allt mer tillbakaskjutit denna tanke om en aflösning å statens sida, enär man befarar, att ett sådant monopol äfven efter denna aflösning skulle kunna komma till stånd. Skulle åter den ifrågasatta sammanslagningen af dessa afgifter kunna försiggå utan aflösning åt kommuner och städer från statens sida, så skulle ingen vara villigare än jag att gå in på ett sådant förslag; nu åter tror jag det knappast lönar mödan att vidare tänka på saken, hvarföre jag ock ej kan annat än yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Friherre Fock: Jag ber endast med anledning af den förste talarens yttrande få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att, då Första Kammaren redan i detta hänseende har bibehållit Utskottets förslag, en återremiss från denna Kammare icke kan tjena till någonting; resultatet af en sådan blir nemligen endast en anmodan från Utskottets sida till Andra Kammaren att fatta beslut i ämnet, och om sedermera äfven detta beslut fattas i det syfte som den förste talaren önskar, så har dermed frågan i allt fall för denna riksdag förfallit.

Herr Edström: Jag vill icke låta tillfället gå mig ur händerna att beklaga, att Herr von Koehs förnyade framställningar i denna riktning hvarken tillföre eller nu vunnit tillräckligt understöd från Riksdagens sida. Jag tror att, om man vill en rättvis och jemlik beskattning på bränvin, detta onda, som astadkommer så mycket elände, så måste all beskattning läggas på tillverkningen. Vi hafva säkerligen alla erfarenhet utaf, hurusom vanliga förhållandet, hvad så väl minuterung som utskänkning af bränvin beträffar, är det att beskattning erlagges blott för en ringa del af de kvantiteter som i verkligheten försäljas. Jag finner icke för närvarande någon utsigt till framgång för motionärens förslag, och kan således icke framställa något yrkande, men jag ber blott få förklara, att jag i hufvudsak delar motionärens och den mening som af representanten från Öland blifvit uttalad.

Herr Danielsson: Herrarne kunna lätt finna, att jag icke vågar bestämdt hysa en så djerf förhoppning som den att få Kammaren att bifalla hvad jag här föreslagit; men min mening har varit att i min ringa mån understödja motionärens safft att se till, att vi icke så snart skulle släppa denna fråga ifrån oss utan något allmännare uttala oss om densamma, på det att den derigenom möjligen med förhoppning om bättre framgång vid en kommande riksdag åter måtte komma på tal. Det är hufvudsakligen derföre, som jag uppträd i frågan, och jag hoppas att Kammaren ursäktar mig, om jag vid diskussionens slut skulle komma att begära votering för att få se, huru denna frågas ställning för närvarande är inom denna Kammare.

Herr Malmberg: Det är med verklig tillfredsställelse man från Utskottet fått mottaga ett sådant förslag som det föreliggande, då man nemligen betänker, huru samma fråga gestaltade sig vid sistlidne riksdag, då inom denna Kammare endast 4 å 5 röster höjde sig för Utskottets förslag, som då gick ut på en tillökning af partiminimum från femton till fenitio kannor vid försäljning af bränvin. Hvad första punkten beträffar, så tror jag att frågan i sin helhet icke kan lösas, utan att man antager motionärens förslag om sammanslagning af försäljnings- och tillverkningsavgifterna till en enda. Jag nämner detta för att angifva, att jag ansluter mig till Herr von Kochs förslag, hvilket jag hoppas inom kort skall vinna seger och framgång. Men då emellertid Första Kammaren redan bifallit Utskottets afstyrkande utlåtande i den föredragna första punkten, så lönar det icke mödan att Andra Kammaren återremitterar densamma till Utskottet, hvarföre jag ock för närvarande yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Fahlén: Jag har begärt ordet endast för att hembära Bevillnings-Utskottet min hjertliga tacksamhet för det förslag vi i fråga om vilkoren för försäljning af bränvin fått från Utskottet, och jag vill anhålla, det Kammaren icke måtte bidraga till att rivva sönder detta förslag, så att det icke får komma till gagns. För öfrigt inskränker jag mig till att instämma i friherre Focks yttrande, då, såsom man vet, Utskottets här gjorda hemställan redan i vissa delar blifvit af Första Kammaren bifallen.

Herr Hæggström: Anledningen, hvarför jag begärt ordet, är den, att jag af en föregående talare hört, att han ämnade begära votering vid denna punkt. Säkert är också, att motionärens förslag att sammanslå de nu utgående särskilda avgifterna å tillverkning och försäljning till en enda tillverkningsavgift, är fullkomligt riktigt, ty, säge hvad man vill, måste man väl ändå medgifva, att nuvarande förhållandena i detta hänseende icke äro tillfredsställande. Då man vill höja dessa avgifter, så säger man, att det sker i sedlighetens intressen samt för att fördyra varan och minska förbrukningen; men på samma gång man säger så, vidtager man i afseende på försäljningsavgifter sådana åtgärder, att man, så att säga, derigenom uppmanar kommunerna, att icke minska förbrukningen utan gör det till en angelägenhet för hvarje stad, att der supes så mycket som möjligt. Och icke kan det vara riktigt, att man på ena hållet först låter oss minska förbrukningen genom att förhöja priset, då man å det andra eggjar egennyttan till att åstadkomma så stor förbrukning som möjligt. Detta missförhållande kan visserligen icke undvikas på annat sätt, än att båda avgifterna sammanslås; men jag kan ändå icke gå in på motionärens förslag, då han föreslår i litt. d), att på samma gång båda avgifterna skulle sammanslås till en, full ersättning för minskad inkomst genom försäljningsavgiftens borttagande skulle anslås åt vederbörande kommuner, lands ting och hushållningssällskaper. Det är en sak, som tål att tänka på två gånger, åtminstone vill jag icke vara med om att gifva dem *full* ersättning härutinnan, hvilket skulle vara hvarken rimligt eller billigt. För närvarande kan jag icke annat än yrka bifall till Utskottets förslag; men

jag hoppas, att den dag skall randas, då båda dessa afgifter komma att till en sammanslås; och då först skola vi vinna det åsyftade ändamålet, att på samma gång varan fördyras äfven förbrukningen deraf skall minskas.

Häruti instämde Herr *Gunnar Eriksson*.

Herr Granlund: Med anledning af en föregående talares yttrande, att endast en ringa del af bränvinsförsäljningsafgiften kom kommunerna till godo, vill jag förklara, att han dermed antagligen menade landstingen och hushållningssällskapen. Jag trodde verkligen, att jag skulle slippa att höra sådana beskyllningar nu, då vid sista riksdagen beslutades, att två femtedelar af nämnde afgift skulle tillfalla landskommunerna, och att bokföringen öfver samma afgift skulle af utsedde revisorer granskas. Således håller den uppgiften icke streck.

För min del kan jag icke gilla det förslag, Herr von Koch framställt, ty om det blefve lag, skulle flere oegentligheter uppstå, nemligen dels att alla de personer, som begagna bränvin för tekniska ändamål, i sådant fall finge betala minuteringsafgift, hvilket icke kan vara rättvist, dels att den person, som för sitt årsbehof inköpte några hundra kannor bränvin, också skulle få betala en dylik afgift. På dessa skäl, och då jag tror, att superiet icke skulle minskas utan tvärtom ökas, om Herr von Kochs förslag antoges, vill jag yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson i Efverröd: Jag hoppas, att denna Kammare icke skall bifalla ifrågavarande motion under den form, den nu föreligger, ty mot den finnas åtminstone från min sida så väsendtliga anmärkningar att göra, som jag hoppas att Kammaren också skall gilla, att jag icke under några vilkor vill bifalla densamma oförändrad. Jag vill biträda den åsigten, att tillverknings- och försäljningsafgifterna borde sammanslås till en enda, icke därför, att detta skulle verka i sedlighetens intresse, ty om man än höjer skatten till ännu högre belopp, än motionären föreslagit, så blifver dock förhållandet för den skull icke annorlunda än nu; men jag har den betänkligheten mot föreliggande förslaget, att det skulle vara orätt att höja skatten med det föreslagna beloppet 30 öre å hvarje kanna; emedan då, med tillägg af nuvarande tillverkningsafgiften 80 öre per kanna, denna afgift skulle blifva högre än som nu är fallet, om man sammanräknar minuterings- och utskänkningsafgifterna med tillverkningsafgiften, då man på försäljningsställena nu säljer många gånger mera bränvin än hvarföre afgift erlägges, och således i verkligheten utgör minuterings- och utskänkningsafgiften vida mindre än 30 öre per kanna. Om man nu lägger ytterligare 30 öres tillverkningsgskatt å hvarje kanna, skulle man således komma till ett allt för högt skattebelopp, så att varan derigenom komme att fördyras, hvilken jag tror vara tillräckligt dyr förut. En annan omständighet, som jag icke kan gå in på, är den att, enligt motionärens förslag, kommunerna skulle erhålla lösen för den del af försäljningsafgiften, de nu erhålla. Fastän jag anser det vara önskvärdt att dessa rättigheter för kommunerna upphöra, kan jag dock icke medgifva det vara rimligt, att staten, derföre att vi fått en författning, som på

något sätt gifver kommunerna rätt att förtjena på bränvinsförsäljningen, skall gifva dem ersättning derför, om denna rätt ändras eller upphäfves. Då husbehofsbränningen, hvilken var ett sorts privilegium för de mindre jordbrukarne, afskaffades, erhöles desse ingen ersättning derför. Förhållandet är här enahanda: och jag vill icke vara med om, att Kammaren uttalar en sådan åsigt, som motionen i detta hänseende innehåller. För öfrigt om man vill komma till något resultat, måste det blifva en fullständig utredning af frågan, hvilket här icke förefinnes, hvarföre, och då Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag, jag icke kan finna, hvartill det skulle tjena att nu uttala den åsigten, att motionärens förslag bort bifallas. För min del yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Leijer: Äfven jag har vid denna riksdag väckt en motion i afseende på bränvinslagstiftningen. Den förekommer visserligen senare i nu föreliggande betänkande; men då jag af allmänna tidningarne sett, att denna min motion blifvit så missförstådd, att man ansett, det jag skulle vara emot Herr von Kochs förslag, om sammanslagning af tillverknings- och försäljningsavgifterna till en enda afgift, så ber jag att få begagna mig af tillfället, att nämna, att, då jag å sidan 28 i motionen säger: "om man, som jag, önskar och hoppas snart få se hela bränvinslagstiftningen fotad på andra än nu gällande grunder", så menar jag med *andra grunder* ungefär just desamma, som Herr von Koch uttalat. Jag skulle således hafva önskat, att Utskottets förslag varit annorlunda; men då Första Kammaren redan fattat beslut i frågan, så har jag icke något yrkande att framställa.

Herr Helander: Då den ärade representanten från Öland gifvit tillkänna, att han vill begära votering vid denna punkt, så anser jag det vara nödvändigt, att man gör sig reda för, hvad Herr von Kochs förslag verkligen innehåller, i synnerhet som nämnde representant förklarar, att man åtminstone borde aflåta en sådan skrifvelse till Kongl. Maj:t, som Herr von Kochs motion innehåller. Det torde då vara skäl att uppläsa sista punkten af samma motion, hvilken punkt innehåller följande:

"att Riksdagen måtte besluta att i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes utfärda ny förordning, angående försäljning af bränvin och andra spirituösa drycker i öfverensstämmelse med det förslag Riksdagen, på grund af denna jemte andra motioner, efter Bevillnings-Utskottets yttranden antager". Men då jag icke vet, hvad jag skulle bifalla om jag röstade för ett sådant temligen obegripligt förslag, så får jag gifva tillkänna, att jag kommer att votera för hvad jag finner vara mera begripligt, eller Utskottets välgrundade afstyrkande af Herr von Kochs motion.

Herr Danielsson: Jag finner nu, att en del talare missförstått det af mig framställda yrkandet. Jag har nemligen yrkat bifall icke till sista delen af Herr von Kochs motion utan till första delen deraf, hvilken afser en skrifvelse fullkomligt öfverensstämmande med den, som af 1871 års riksdags Bevillnings-Utskott tillstyrktes och af denna Kammare då beslutades. Öfriga delar af motionen har jag icke biträdt; utan jag har endast förordat denna skrifvelses aflåtande för att få en utredning af frågan

rörande tillverknings- och försäljningsavgifternas sammansläende till en verkställd. Jag skall dock icke hålla så mycket på denna min åsigt, och då jag icke vill upptaga Kammarens tid, skall jag icke besvara Kammararen med någon votering i denna fråga.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter upptagande af derunder gjorda yrkanden och enligt dem framställda propositioner så väl på bifall som återremiss, förklarade Herr vice Talmannen ja vara öfvervägande för den förra meningen; och hade Kammararen alltså bifallit Utskottets hemställan.

Punkten 2.

Ordet begärdes af

Herr Hammarberg, som anförde: Herr Talman, mine Herrar! Ehuru det innebär föga uppmuntran att tala till förmån för en motion som af det Utskott, hos hvilket den blifvit behandlad, vidrörts med så lätt hand att den nogsamnt der synes hafva rönt föga uppmärksamhet, anser jag mig dock skyldig ej mindre mig sjelf än dem, som uppmannat mig väcka denna fråga, att yttra några ord om så väl anledningen till denna min motion, som det sätt, hvarpå den blifvit af Utskottet behandlad. Det är Herrarne bekant, att jag i motionen hänsyftat på de rop, som under senaste tiden öfver allt höjt sig inom vårt land om åtgärders vidtagande mot ett allmänt tilltagande superi; och särskildt har jag naturligtvis stödt mig på de förhållanden, som inom min hemort företett sig. Der bildades under förra året en tillfällig nykterhetskomité för åtgärders vidtagande i detta syfte, och, såsom medlem af denna komité, har jag haft tillfälle att se petitioner, afseende superiets hämmande, från hundradetals, ja, jag tror jag kunde säga tusendetals, personer synnerligast af arbetsklassen. Det är icke något nytt i vårt land, att ett sådant rop utgår; men det egna i saken nu tror jag vara det, att det icke denna gång äro endast eller ens förnämligast de så kallade bildade eller högt uppsatte, som söka verka för nykterhetens befordrande, utan att det är arbetsklassen sjelf, som nu sträfvär för sina kamraters väl mera än hvad som förr varit fallet. Att så är förhållandet åtminstone i Göteborgs samhälle, kan jag, som sagdt är, vitsorda. Der finnas mångfaldiga arbetare, som med sorg och grämelse se, huru deras kamrater falla offer för frestelsen; och då de hafva framställt sin åsigt om denna sak, så har det nästan alltid varit med hänsyftning derpå, att alla åtgärder, som vidtagits till hämmande af superiet, skola visa sig vara fruktlösa, som icke något på lagstiftningens väg åtgöres. Och hvad som i lagstiftningsväg kan göras, har till en del redan blifvit gjordt genom de beslut som under förra riksdagen här fattades om inrymmande åt kommunerna af en vidsträcktare sjelfbestämmelserätt med afseende på utnämning, men ett viktigt steg återstår för att söka hämma tillverkningen och fördyra varan. Det är detta, som gifvit anledning till min motion; men dess syfte är icke, såsom Utskottet tyckes hafva antagit, endast att fördyra varan och derigenom åstadkomma ökade inkomster för staten, utan den afser förnämligast, och detta angifves tydligen i motio-

nen vara dess hufvudändamål, att försvaga ett af de väsendtligaste hindren i vårt land, som stå emot befrämjandet af gudsfruktan, sedlighet och ordning. Motionen är afgifven i sådant syfte, och icke i något ekonomiskt intresse. Utskottet säger i sin motivering för dess afstyrkande af motionen, "att en betydlig prisstegring af bränvinet i någon mån bör minska förbrukningen deraf, är visserligen antagligt". Ja! Utskottet gifver mig således här fullkomligt rätt, och af denna premiss hade man bort kunna vänta en annan konklusion än den, hvartill Utskottet har kommit. Men Utskottet har här ett "men" som lyder sålunda: "men under nu rådande höga arbetslöner synes det Utskottet föga sannolikt, att den prisstegring inom detaljhandeln, som af den föreslagna skatteförhöjningen blefve en följd, skulle komma att verka synnerligen afskräckande för den egentlige drinkaren". Ja, mine Herrar! det är just det skäl, Utskottet här framhållit till stöd för sitt afslag å motionen, nemligen arbetslönerns stigande, som utgjort ett väsendtligt motiv för min motion, ty jag har deri talat om penningens sjunkande värde, hvilket väl i sak torde vara alldeles desamma som arbetslönerns stigande; och att, därför att lönerna stigit, prisstegringen icke skulle verka hämmande på superiet, det kan jag icke förstå, om man icke får förstå det på det inskränkta sätt, Utskottet tyckes hafva gjort, eller att det blott skulle afse verkningarne på den djupast fallne drinkaren. Ja, det är möjligt, att Utskottet då häri har rätt, ehuru jag icke vill gifva alla förhoppningar förlorade äfven för denne. Men det är väl icke endast för desse så djupt fallna, vi skola lagstifta. Är det icke mera skäl i att betänka, om vi icke nu skulle kunna göra något för de tusental, som ännu icke fallit? Jo, det är om dem, vi egentligen böra hafva omtänka, och icke om dem, som sjunkit så djupt, att de icke mera kunna höra rösten hvarken från predikstolen eller den lagstiftande församlingen, utan endast söka att tillfredsställa sin njutningslusta på hvad sätt som helst. För desse senare tror jag, att, såsom Utskottet säger, det icke lönar mödan att göra något, men jag beder eder, mine Herrar, taga i betraktande att min motion har ett högre och mera vidsträckt mål än att endast upprätta desse redan så djupt fallne. Utskottet har slutligen i afseende på de verkningar, som ett bifall till min motion skulle komma att medföra, anført en efter dess förmenande stor betänklighet, eller att det vore att befara, det lönnbränning och lurendrejeri skulle, genom den föreslagna skatteförhöjningen åter komma att frodas. Ja, mine Herrar, dessa spöken hafva framhållits hvarje gång det varit ifrågasatt att höja tillverkningskatten, eller att på något annat vis beskatta bränvinshandteringen. De hafva uttalats snart sagdt i hvarje utskottsbetänkande, rörande dessa frågor under de sista 20 åren; men jag tror, att erfarenheten har visat, att man här ser spöken blott på väggen. Jag tror icke, att hvarken lönnbränningen eller lurendrejeriet af bränvin tilltagit i samma mån som skatten derå ökats; utan jag tror snarare, att de aftagit under de senare åren; och om det mål, som åsyftar att befordra bättre sedlighet och ordning, vinnes, så tror jag, att de skola än ytterligare aftaga. Visserligen är det möjligt, att lönnbränning i någon mån kan komma att ega rum; man har sagt mig att sådan äfven nu och snart sagdt ständigt pågått i vissa skogsbygder, men det torde vara i försvinnande ringa grad; och

och för öfrigt, mine Herrar, torde det väl vara skäl att besinna, om icke det ena onda är bättre än det andra och om man icke må tåla ett mindre ondt för att få bort det större. Dessutom om genom den ökade beskattningen större statsinkomster skulle erhållas, hvilket — jag ber Herrarne hålla fast dervid — icke är motionens hufvudsyfte, hvilket deremot är att minska förbrukningen af bränvin, så blir nog tillfälle att genom ökad kontroll skärpa tillsynen öfver bränvinshandteringen; och hvad särskildt den olofliga införseln af bränvin beträffar, så lär den så mycket mindre vara att befara, som, då den väl egentligen skulle ega rum från vårt granland Danmark, den konvention, hvilken med detta land eger rum, gjort svårigheterna för en sådan införsel så stora, att någon anledning till fruktan i detta hänseende icke förefinnes. Jag har detta från bästa auktoritet, nemligen Tullstyrelsen, som förklarar, att fara för sådant luren-drejeri från Danmark icke är för handen. Hvad åter kan på andra vägar inkomma, är svårt att förutse; men jag tror, att den allmänna meningen i landet i afseende a tullförsnillningar blifvit under de sista 20 åren så förändrad, att man numera icke har skäl att frukta för någon tilltagande tullförsnillning; den tid är gud ske lof förbi, då man kunde liksom skryta öfver att hafva fått in en vara från utlandet utan att hafva behöft erlægga tull derför. Förhållandet är nu icke sådant. Nu sker luren-drejeriet i smyg, och luren-drejaren stämplas såsom brottsling icke blott af lagen utan jemväl i allmänna opinionen.

Jag har velat uttala dessa åsikter för att gifva eder, mine Herrar, den uppfattningen om min motion, att den icke tillkommit på så lösa grunder, som Utskottet har antagit; den har tillkommit under allvarligt begrundande och på grund af de mångfaldiga stöd, jag erhållit från flera hall, särdeles från arbetsklassen, hvilken man väl skulle tro hafva största intresse af att få bränvin för billigt pris. Men jag tror, att de ordentliga bland arbetarne, äfven om de, under iakttagande af måttlighet, någon gång supa, dock med nöje skola betala ett par öre mera för denna vara, visse om att långt större fördel skulle derigenom tillskyndas dem, ej blott genom möjligen billigare pris på andra och verkliga förnödenheter, utan än mera genom det återhåll som härigenom på kamrater och anhöriga lättare skulle kunna inskräpas.

Jag vill slutligen med ett par ord beröra hvad jag i min motion anført derom, att statens inkomster sannolikt skulle ökas, i händelse Riksdagen lemnade sitt bifall till mitt förslag. Hufvudsakliga ändamålet med motionen är, såsom jag förut nämnt, att åstadkomma minskning i bränvinstillverkningen; och jag tror också, att det skall blifva fallet, men om också det mål, jag och troligen flertalet i vårt land vilja vinna, icke kan i fullt önskvärd mån ernås, blifver dock följden af motionens antagande, att statsinkomsterna ökades. Utskottet säger i slutet af sina motiv: "hvarföre och då slutligen för närvarande ej något statens behof pakallar förhöjning i bränvinstillverkningsafgiften" o. s. v. Men om staten icke behöfver större inkomster, så har jag äfven i min motion omnämmt, huru detta större öfverskott, som genom bifall till mitt förslag skulle i statsinkomsterna uppkomma, kunde på lämpligt sätt utjemnas genom minskad beskattning på andra sådana importartiklar, som allt mer och mer ingå i den

dagliga förbrukningen och numera nära nog kunna anses som nödvändighetsartiklar, i hvilket afseende jag särskildt framhållit artiklarne gryn, kaffe och socker: men jag har hemställt tillika till Utskottet, att Utskottet skulle på grund af den motionsrätt, det eger, samt den högre insigt i dessa ämnen, som hos Utskottet måste förutsättas, framkomma med förslag i berörda hänseende. Jag vill nu icke upptaga Kammararens tid längre; men jag har önskat och önskar innerligen att få höra, om i denna Kammararens finnas större sympatier för mitt förslag, än som visat sig i Utskottet, ty jag tror och är öfvertygad om, att det skulle medföra många goda frukter. Redan vid den i brännvinsens historia märkvärdiga riksdagen 1854 uttalades af det särskilda Utskott, som då handlade frågor rörande brännvinslagstiftningen, samma åsichter, som äro uttryckta i min motion. Jag har nyligen genomläst detta Utskotts utlåtande, och känner en stark frestelse att uppläsa en stor del deraf, men då jag icke vill upptaga Kammararens tid dermed, inskränker jag mig till att derur blott anföra följande ord: "Den allmänna finansiella grundsatsen, att en fabrikation, hvars alster finna stark afsättning, utan att vara nödvändighetsvaror, kan strängare beskattas än andra, och äfven bör det, på det hon icke må växa utöfver sitt tillbörliga förhållande till folkmängd och till andra näringar, har i Sverige aldrig kunnat tillämpas på brännvinstillverkningen, emedan den varit fästad vid en annan industri och således icke kunnat med beskattning åtkommas, utan att det sett ut som det varit den senare som man velat betunga — —"

Häraf framgår ju tydligt, att en beskattning, afseende varans fördyrande, redan då ansågs som något fullt berättigadt; och denna åsigt har alltid sedermera blifvit uttalad, då hithörande frågor varit före vid Riksdagen.

Då jag är rädd att, i fall jag skulle fortsätta, jag komme att gå allt för långt in i ämnet, vill jag sluta mitt anförande med yrkande på bifall till min motion.

Herr Ehrenborg: Äfven jag har funnit den förevarande motionen vara ett "gif akt", ett ord i sinom tid, som varit förtjent att af Utskottet mera grundligt behandlas. Sådan frågan nu för Riksdagen föreligger, hysar jag emellertid ringa förhoppning att densamma skall erhålla en gynsam utgång. Det synes mig ganska tydligt, att 1874 års Riksdag får nöja sig med att vid sjetten punkten af förevarande betänkande fatta det beslut inom försäljningens område, som undanrödjer åtminstone det väsentligaste hindret för en god vilja, när den vinner majoritet inom en kommun, att göra sig gällande. Men jag ber att härvid få erinra, att om vi också vinna detta mål, så hafva vi likväl icke stöd för det antagande, att en sådan god vilja skall vinna röstpluralitet inom alla eller flertalet kommuner, då vi veta, huru nära enskilda intressen kunna af dylika frågor beröras, och under sådana förhållanden är klart att floden tager ännu starkare fart till de kommuner, der något försök att hämma densamma icke göres. Det är derföre nödvändigt att staten träder emellan samt söker genom restriktiva åtgärder jemväl i tillverkningslagen något tillstoppa flodens källor samt fördyra varan för alla kommuners medlemmar.

Jag har uppfattat motionärens skäl för sin framställning såsom sär-

deles goda och välgrundade. Deremot måste jag beklaga att icke kunna uti Utskottets motivering finna hvarken styrkans eller nyhetens behag. De två skäl som anföras för afslag af motionen äro, dels att det dermed åsyftade ändamålet icke skulle kunna vinnas hos den egentlige drinkaren, som icke af varans fördyrande skulle låta sig afskräckas, det andra att den föreslagna åtgärden skulle kunna föranleda till brott dels emot tullförfattningarne, dels emot lagen angående tillverkning af bränvin. Den ärade motionären har redan bemött dessa skäl. Jag ber att dertill få lägga, att om vi kasta en aldrig så flyktig blick på vår officiella brottnälsstatistik, så skola vi finna, att de bestraffade brotten emot förordningen om fylleri och dryckenskap under det decennium, för hvilket vi hafva samlade uppgifter, med flera tusental öfverstiga den närmast i antalet kommande kategorien brott. Men deremot finna vi, att oloflig bränvinsbränning nästan helt och hållet försvunnit ur vår brottnälsstatistik. Under år 1870 inträffade nemligen senast dylika brott, och deras antal uppgick äf till summa sex. Detta är också helt naturligt, då numera de gamla redskapen äro förstörda och de nya deremot svåra att anskaffa.

Hvad åter smuggeriet beträffar, synes af samma statistiska tabell, att samtliga förbrytelser emot både seglationsordningen och samtliga tullförfattningarne under samma decennium uppgått till ett antal af föga mer än en femtiondedel af de direkta förbrytelseerna emot författningen om fylleri och dryckenskap, att icke tala om den oerhörda mängd af dylika förbrytelser, som icke direkte strida emot sistnämnda författning, men till hvilka bränvinet varit den verkande orsaken. Från den synpunkt Utskottet synes hafva betraktat frågan, nemligen att man borde söka förekomma att brottens antal ökades, skulle således, efter mitt förmenande, Utskottet hafva kommit till ett alldeles motsatt resultat vid bedömande af motionärens förslag.

Utskottet anför också såsom skäl för sitt afstyrkande utlåtande, att en förhöjning i priset på bränvin icke inverkar något på den egentliga drinkaren. Det kan visst vara sant. Men å andra sidan måste också medgifvas, att ju förr kassan för dagen tager slut, desto förr slutar också den mest ursinnige drinkare för den gangen åtminstone. Men detta oafsedt ber jag att få fästa uppmärksamheten på det sammanhang, som eger rum emellan den mattliga förbrukningen af bränvin och den omätliga, eller dryckenskapen. Jag säger detta, under det jag långt ifrån vill i någon mån fördöma denna mattliga förbrukning såsom sådan eller i och för sig sjelf. Men å andra sidan få vi också erkänna detta samband, erkänna att dryckenskapen, den omätliga förbrukningen, utgår från den mattliga, och att dess offer är en elitkorps ur måttlighetssuppernes leder, samt att, om icke måttlighetssuperiet existerade, skulle icke heller dryckenskapslasten finnas till. Derföre är det en uppgift, som vi hafva fått oss förelagd att lösa, att om vi också icke kunna klandra måttlighetssuperiet i och för sig, ty det är ett barn af vår tid, och mängen som vant sig dervid kan icke mera lägga bort det, så böra vi likväl söka att på allt sätt verka för dess inskränkning och, mine Herrar, det bästa arf vi kunde lemna våra efterkommande vore att befria den nu uppväxande generationen från måttlighetssuperiet såsom ett allmänt behof, just emedan det hos så många föder af sig omätlighetsbegäret. Och tiden att vidtaga någon åtgärd för

detta mål tror jag just under närvarande gynsamma ekonomiska förhållanden vara synnerligen lämplig.

Jag vill icke vara vidlyftig i frågan. Jag vet allt för väl och öfvervägde äfven på förhand, innan jag anmälde mig att få ordet, att det fordras icke så litet mod att uppträda i denna sak emot till den grad värdiga krafter, som man dervid har emot sig. Det är i friskt minne, hurusom för några veckor sedan en högt ärad representant från det län, som jag tror mest bidragit till statens inkomster af bränvinstillverkningen, yttrade vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om inskränkning i rättigheten att till förtäring på stället försälja vin och maltdrycker, att nykterhetsvännerna i sin nykterhetsrifver nästan sjelfve förlorade nykterheten. Jag vet icke om jag vågar räkna mig till dem som af talaren afsågos. Beklagligen är jag nemligen icke så absolut nykter som kanske önskligt vore. Men utom det att jag åtminstone för ögonblicket icke står under inflytelsen af någon rusdryck, ber jag att få erinra derom, att nykterhet, i den andra meningen taget, består deruti, att vi vid sakens bedömande förmå att något frigöra oss från det rus, hvaraf vi litet hvar under en lång tid blifvit försöffade genom långt ifrån riktiga föreställningssätt, sådana som att denna statsinkomst af bränvinstillverkningsafgifter skall för everldeliga tider vara nödvändig för landets behof, och att dessa drycker skola i alla tider hos oss utgöra ett nationalbehof. Deremot vittnar det icke om något nyktert åskådningssätt, då man i bränvinsfrågan så betraktar debet och kredit, att man väl i kredit sätter statens inkomst af tillverkningen och kommunernas genom minuterings- och utskänkningsafgifterna, men deremot glömmar att upptaga det ofantliga indirekta debet, som ligger i en stor del af statens fängvård och af kommunernas fattigvård, för att icke tala om det samhällsönda, som visar sig uti ett olyckligt familjelif, släktets försvagande m. m. Jag tror icke att det är ett nyktert åskådningssätt att fränse detta. Icke heller tror jag att det är ett nyktert föreställningssätt att blunda för det förfärliga deruti, att öfverskottet af de närvarande höga arbetslönerna i vårt land icke skall få kapitaliseras i välmåga och förökad bildning hos folket, utan i stället förslösas på bränvin. Deremot finner jag ett nyktert åskådningssätt ligga till grund för motionärens förslag, som emellertid blifvit af Utskottet afstyrkt. Af sådan anledning har jag härmed velat uttala min högaktning för motionen och tillåter mig nu att yrka afslag å den föredragna punkten samt bifall till samma motion.

Herr Peter Olsson: Herr Talman, mine Herrar! Jag kan icke underlåta att uttala min åsigt i denna fråga, dels emedan jag anser densamma vara en bland de viktigaste som förekommit till behandling vid denna riksdag, dels ock emedan jag tror att den blifvit i allmänhet något ytligt betraktad. Sådant förhållandet för närvarande är i vårt land med afseende på bruket af starka drycker, synes det mig alldeles oeftergiftigt att något i saken blifver åtgjort. Och denna min uppfattning har icke allenast vunnit bekräftelse genom uttalanden uti mångfaldiga inom Riksdagen väckta motioner, den vinner ytterligare stöd deraf, att man äfven från de djupa lederna får i våra dagar höra många tusentals röster höja sig, som likaledes yrka att något måtte göras för frågans lösning. Och,

mine Herrar, hvad man än må säga om de djupa lederna och huru litet afseende man än må fästa vid deras uttalade önskningsar, så kan man dock icke undgå att medgifva, att de hafva ganska mycket att betyda, helst i en fråga sådan som denna, och att ställningen, sådan den gestaltat sig i de olika länderna rundt omkring oss, gifver tydligt vittnesbörd derom, att röster från dessa leder af en klok lagstiftare och omtänksam statsman icke kunna och icke böra lemnas utan afseende. Jag sade att ställningen i vårt land är sådan, att något måste göras; men på samma gång vill jag också medgifva, att frågan om sättet, huru det skall ske, är ganska svarslöst. Vid de många olika tillfällen, då denna fråga varit föremål för behandling inom Riksdagen, hafva flerfaldiga förslag än i den ena än i den andra riktningen blifvit framlagda, men oftast har det tyvärr visat sig, att samma förslag, huru de än varit beskaffade, likväl rönt större eller mindre motstånd och slutligen förkastats. Det är därför alls icke underligt, att äfven den motion, som nu varit föremål för behandling inom Bevillnings-Utskottet, blifvit afstyrkt och delta på skäl, för mig otillräckliga, men som jag föreställer mig hafva varit för Utskottet giltiga. Om man emellertid ser något litet tillbaka på den närvarande bränvinslagstiftningens utveckling, så visar det sig alldeles uppenbart för den som rätt betraktar saken, att det är två omständigheter som bidragit att förminska superiet, den ena, att varan blifvit *fördyrad*, den andra, att dess försäljning blifvit *försvårad*. Samningen häraf ligger i sådan öppen dag, att den svårligen kan bestridas. Jag tror därför att man går i den rätta riktningen när man söker att fördyra sjelfva varan och att på samma gång ställa försäljningen så, att den något försvåras. Den ärade motionären har också, så vidt jag kunnat förstå, icke föreslagit annat än att genom en ökad tillverkningskatt fördyra bränvin och derigenom i någon mån också förminska varans afsättning. Nu har Utskottet sagt, hvad som äfven förut blifvit anmärkt, att man genom en sådan åtgärd icke skulle vinna synnerligen mycket, dels till följd af de närvarande höga arbetsprisen, hvarigenom den stora mängden är i stånd att fortfarande förskaffa sig varan till samma myckenhet, dels ock emedan man derigenom skulle gifva ökad anledning till bränvinssmuggling. Ja, dessa invändningar hafva, såsom det af en föregående ärad talare nyss anmärktes, icke nyhetens behag, utan hafva tvärtom blifvit ofta upprepade.

Hvad först angår den rikliga arbetsförtjensten, så tror jag icke att den verkligen är så stor, då den sammanhålls med de ökade lefnadskostnaderna, att man deraf får draga den slutsats, att den arbetande klassen, hvarom här är fråga, skulle suppa lika mycket, derest bränvinet ytterligare fördyrades. Ty erfarenheten vittnar tydligt om motsatsen: på den tid, då ännu husbehofsbränningen var tillåten och priset var betydligt lägre, tillverkades och söps inom vårt land omkring 50 millioner kamor årligen, och Herrarne känna sjelfva det närvarande tillverkningsbeloppet. Det är således min fullkomliga öfvertygelse, att, i samma mån som varan fördyras, kommer äfven i trots af ökade arbetspris superiet att förminska.

Hvad åter angår Utskottets fruktan, att den föreslagna åtgärden skulle hafva till påföljd att smuggeriet åter komme att florera, så torde det tillåtas mig att yttra några ord om detta smuggeri, efter som jag mer än fiertalet af denna Kammares ledamöter varit i tillfälle att betrakta det

på närmare håll och dervid vunnit någon erfarenhet om de motiv, som vanligen ligga till grund för ett dylikt brott. Jag kan då på grund af statistiska uppgifter, meddelade från tullkammaren i det samhälle jag tillhör, upplysa Herrarne, att sedan den deklaration, som afslöts mellan Sverige och Danmark angående smugglingen i Öresund, blifvit tillämpad, har icke något beslag under år 1873 på smuggladt bränvin egt rum vid nämnda tullkammare, och att smuggeriet, som redan derförinnan varit i aftagande, under nämnda år sannolikt helt och hållet upphört. Och jag tror icke att, om en förhöjning af tillverkningsskatten kommer till stånd, smuggeriet skulle komma i ett sådant flor, som man velat befara. Hvarföre? Jo dertföre att de personer å de fiskelägen, som förr plögade sysselsätta sig med denna handtering, hvilka jag något känner till på de trakter som ligga i närheten af Helsingborg, numera hafva slagit sig på helt andra yrken. Och om Herrarne toge närmare kännedom om dessa förhållanden, så skulle Herrarne få se, att en sådan lurendrejare numera icke blott afhåller sig från sin förra brottliga verksamhet, utan till och med känner leda dervid och dertföre med så mycket större ifver omfattar en ärlig verksamhet, som genom idoghet och Guds välsignelse bereder honom en dräglig utkomst. Det ligger för visso en sanning i det påståendet, att om en människa har något så när fått erfara hvad det vill säga att vara en lagbrytare och derefter kommer till insigt om hvad det är att genom arbete i gudsfruktan förtjena sitt bröd, så återvänder han icke gerna till sitt förra olyckliga yrke. Jag tror således icke att den omständigheten, på hvilken Utskottet i detta fall velat grunda sitt afstyrkande utlåtande, bör vid det beslut Kammaren kommer att fatta tilldömas stor betydelse. Herrarne veta ganska väl, att det är vid de närmast Danmark belägna kuster af vårt land, som smuggeriet i symmerhet bedrifvits. Jag vill icke bestrida att, såsom Utskottet här antyd, smuggling äfven kunde ega rum från Tyskland och da möjligen på mera från Sundet aflägsna kuster af riket. Men jag tror också, att en smuggling från detta håll skulle till följd af den långa vägen sjöledes hafva så stora vanskligheter och svårigheter att öfvervinna, att den i symmerhet med något omsorgsfullare bevakning skulle ganska lätt kunna förebyggas. För mig gälla således icke de skäl Utskottet anført. Jag är lifligt öfvertygad om, att denna smuggling, som Utskottet så mycket befarat, skulle reducera sig till något som existerar i föreställningen, men icke i verkligheten. Dessutom, mine Herrar, ber jag att få fästa uppmärksamheten på en sak, som jag tror är af symmerlig betydelse vid ett rätt bedömande af föreliggande fråga. Hvad är det som gör att ett land blomstrar och utvecklar sig! Hvad är det som gör att ett folk förmår bära de bördor, som påläggas detsamma, på det att det må kunna försvara sin sjelfständighet och häfda sin plats bland öfriga civiliserade nationer? Jo, det är arbetsamhet, sedlighet och den moraliska kraft, hvarföretan det icke förmår hålla profvet. Men hvad är det som förlamar arbetskraften hos våra arbetare och undergräfvat deras sedlighet och moraliska kraft. Det erfordras icke symmerlig skarpsinnighet för att inse, att det är icke minst dryckenskapslasten. Tänken efter, mine Herrar, huru många timmar, huru många dagar, ja, till och med veckor gå förlorade derigenom att arbetaren tagit sig ett rus. Han sofver ruset af sig, känner sig orolig, ohägad att arbeta. Han måste änyo förtära några supar

för att öfvervinna verkningarne af det förra ruset. Och sålunda förspilles icke allenast den tid, som åtgår för krogbesökandet, utan äfven den egentliga arbetstiden, just därför att han genom sitt lastbara lefnadssätt förlorat den arbetslust och den ihärdighet, som han behöfver för att kunna med sitt arbete försörja sig och de sina. Jag vill icke gå in i fångelserna eller på brottets vägar för att framleta offer för dryckenskapslasten. Jag vill se frågan ur en ännu allmännare synpunkt och kommer då till det resultat, att det land lider betydliga förluster i rent materielt hänseende, der den arbetande befolkningen på detta sätt öfverlemnar sig åt dryckenskapslasten och derigenom föröder sin tid och sin häg för arbete. Och när man sedan betänker, hurusom drinkaren i allmänhet saknar all moralisk kraft och frågar sig huru det slutligen skall komma att se ut i ett land, som sålunda sjunker allt djupare ned i ett tillstånd af försoffning, så tror jag att man skall vilja i tid motverka det onda, låt vara, att man också derigenom får några millioner riksdaler mindre behållning i statskassan. Jag tror att om vårt land skall förmå bära de ökade utgifter, som för bevarande af dess sjelfständighet snart må kunna komma att erfordras, så böra vi i främsta rummet vara betänkta att bereda det ett nyktert och i moraliskt hänseende kraftigt folk.

Från dessa synpunkter har jag för min ringa del betraktat denna fråga. Jag tror icke, ehuru gerna jag önskar det, att man just nu skulle kunna få Riksdagen att besluta en så hög skatt, som i motionen föreslås. Jag medgifver att det måhända skulle vara att taga ut steget något hastigt, ehuru väl jag är alldeles öfvertygad om att det icke skulle medföra några vådor, utan att de små olägenheter, som i ett eller annat hänseende möjligen uppstode, snart nog skulle reglera sig. Men då jag ser på äsigheterna inom Riksdagen och de beslut, som tillförene blifvit af Kammarerna i dylika frågor fattade, så kan jag icke hafva stora förhoppningar om framgång vid detta riksmöte för den förevarande motionen. Men jag har velat yttra mina äsigheter i afseende på den vigt och betydelse lagstiftningen i detta ämne har för vårt folk. Lifligt önskar jag att åtgärder, ju förr desto hellre, blefve vidtagna i den af motionären angifna riktningen. Och jag hyser den förhoppning, att Kongl. Maj:t, såvidt omständigheterna sådant medgifva, kommer att framlägga ett förslag i ämnet. För att emellertid icke splittra de meningar, som här uttalats till förmån för motionärens förslag, ber jag att helt enkelt få påyrka bifall till detsamma.

Herrar *Östling* och *Olof Nilsson* förenade sig med Herr Peter Olsson.

Herr Nils Larson: Jag kan icke annat än skänka fullt erkännande och full högaktning åt den äfsigt, som varit ledande icke allenast för motionären utan äfven petitionärerne i detta ämne. På samma gång jag gifver ett sådant erkännande, kan jag dock icke annat än beklaga, att, på sätt jag trott mig finna såväl af petitionerna i ämnet som af ett och annat under denna öfverläggning i Kammarerna fäldt uttryck, våra nykterhetsvänner visat sig lika obetänksamma som välmående. Jag tror mig kunna försvara detta omdöme genom att åberopa något af hvad som före-

kommer i de omnämnda petitionerna. Ut i dessa petitioner framhålles ställningen inom vårt kära fädernesland såsom alldeles oförsvarlig i afseende å sedeslöshet och dryckenskap. Man ordar i starka uttryck om önskvärdheten af att kunna förebygga utbredningen af den "allt mer och öfverallt tilltagande" fyllerilasten". Då jag icke har erfarenhet deraf, att nämnda last under senare tid tilltagit, utan tvärtom tyckt mig finna att den successivt aftagit, så kan jag icke annat än beklaga, att inom vårt land finnas så många personer nog obetänksamma att inför utlandet och hela världen utmåla svenska folket på det bedröfligaste sätt. En af de föregående talarne sade, att, enligt statistiska uppgifter för de senaste decennierna, ett stort antal förbrytelser mot förordningen om fylleri och dryckenskap varit åtalade och straffade. Jag vill icke neka, att så kan vara förhållandet. Men den ärade talaren nämnde icke — hvad han likväl bort omtala — nemligen huruvida under de sista decennierna antalet af berörda förbrytelser blifvit större eller mindre än under föregående decennier. Hade han gjort en sådan jämförelse, så kunde man fått någon ledning för att bedöma, huruvida dryckenskapslasten på senare tider visat benägenhet att stiga eller att aftaga. I detta afseende skall jag, i trots af allt hvad man skrikit i de omnämnda petitionerna, be att få återropa sammandraget af Konungens Befallningshafvandes i de särskilda länen senast afgifna femårsberättelser. I detta sammandrag, som är gjordt af statistiska centralbyrån, heter det: "Femårsberättelsernas omdömen om missbruket af bränvin gifva fullt stöd åt antagandet, att detta missbruk på landsbygden och bland det uppväxande släktet är i ett fortgående aftagande, i mängden landsort måhända derhän, att det inskränker sig till blott individuella undantag". Nu beror det på, från hvilket håll det säkraste omdömet kommer, antingen från Konungens Befallningshafvande, som hafva att stöda sig på uppgifter från sina öfver hela landet spridda länsmän, eller från dem, som af ett visserligen till sitt syfte vackert men måhända i någon mån missriktadt nit beskrifvit förhållandena i rak motsats mot Konungens Befallningshafvande. Jag vill icke fälla någon dom i den frågan, hvilketdera omdömet må anses vara mest trovärdigt, utan öfverlemnar åt en hvar af Kammarens ledamöter att derom döma. Och oaktadt jag för min del är fullt öfvertygad, att ifrågavarande last under den senare tiden successivt aftagit, medgifver jag gerna, att tillräckligt mycket deraf ännu finnes kvar, för att äfven enligt min åsigt deremot bör göras hvad göras kan. Fråga blir då om bästa och klokaste medlet för motarbetande af den återstående dryckenskapen. Dervid bör man måhända något betänka, huruvida skäl finnes att gifva gällande lag skulden för dryckenskapen i landet, eller om ej denna skuld fastmer bör sökas hos brister i lagens efterföljd. För egen del tror jag, att saken förhåller sig på sistnämnda sätt. Det är särdeles vanligt, att, så snart ett missförhållande i landet yppar sig, man faller på den idén, att skylla felet på lagstiftaren, utan att besinna, huruvida lagen efterlefves. Har man ofta eller någonsin t. ex. hört talas om tillämpning af det stadgande i bränvinsförsäljningslagen, hvilket säger, att den, som utlemnar bränvin till person, som redan synbarligen är öfverlastad, skall böta? Skulle det måhända ej vara troligt, att, om de som hafva att öfvervaka lagens efterlefnad, fullgjorde sin pligt att åklaga förbrytelser mot lagen, förhållandena derigenom skulle kunna i väsendtlig

mån förbättras? Har man sett att åklagaremakten, så ofta förhållandena dertill verkligen bortföra, med förstånd och fullt allvar vänt sig emot det slags missbruk af brännvinsförsäljning, som kallas olofflig utskänkning eller olofflig utminuterung? Jag vågar härpå svara nej. Vål hafva atal skett i många fall, men jag vågar påstå, att åtal ej anstälts i alla fall, der så bort ske, och icke utförts med den varsamhet och beräkning, som vederbort. Har man sett många exempel derpå, att den lag, som kallas Kongl. Maj:ts nådiga förordning mot fylleri och dryckenskap, allestädes vunnit erforderlig tillämpning eller ländt till efterföljd? Det torde kanhända vara skäl i att man uti intresse för saken — och sådant intresse tillkommer oss en hvar i sin stad — ville tillse, att gällande ordningsföreskrifter verkligen måtte efterlefas, och först, i den mån detta visar sig för ändamålet otillräckligt, komma med klagomål mot lagstiftningens beskaffenhet.

Hvad nu beträffar den lagbestämmelse, som för tillfället är i fråga, nemligen bestämmelsen om skattebeloppet för tillverkning af brännvin, så ber jag att få erinra, att denna skatt successivt blifvit höjd. I motionen har visserligen anmärkts, att penningens värde successivt sjunkit, men jag tror att, om man tager i betraktande, huru mycket skatten å brännvinstillverkning stegrats sedan år 1855, man skall finna, att skatteförhöjningen hallit ungefär jemna steg med penningvärdets fallande. Anser man nu att skatten år 1855 till sitt belopp riktigt afpassades och medförde dermed äsyftad verkan, och måste man derjemte erkänna, att, i förhållande till nuvarande penningvärde, skatten nu icke kan anses vara relativt lägre än år 1855, så torde man väl hafva anledning hoppas, att de goda verknin-garne af skatten fortfarande skola visa sig. Så vidt jag kan inse, har således bevisning icke blifvit åstadkommen för det påstående, att man skulle behöfva för det goda ändamålets vinnande nu åter höja beskattningen åtminstone i så hög grad, som motionären föreslagit. Man må också, i fråga om bestämmande af denna skatt — hvilken omsorg man än må hafva om att söka förekomma dryckenskapslasten — likväl tänka på att icke onödigtvis och allt för mycket betunga alla de af Sveriges innebyggare, som aldrig gjort sig skyldiga till denna last, men likväl skulle drabbas af den ifrågasatta skatteförhöjningen, hvilken statsverkets närvarande tillstånd icke påkallar. Nu hörde jag visserligen för en stund sedan af en talare från Örebro län, hvilken uppträdde på talareplatsen, att icke blott missbruket af brännvin — d. v. s. det bruk, som drinkaren gör — utan äfven det måttliga bruket deraf vore ett ondt att ur folkets vanor utrota. Ja, går man så långt i stränghet, då tror jag att man borde göra något annat än höja skattebeloppet, då tror jag konsekvensen fordra, att man utfärdade totalt förbud mot tillverkning och bruk af brännvin. Men hvart-hän skulle sådant leda? Jo, naturligtvis till olofflig införsel och olofflig tillverkning af brännvin. Härpå svarar den ärade talaren troligen, att han icke begär något sådant förbud. Men derpå vill jag i min ordning svara, att en sådan förhöjning af tillverkningsskatten, som här ifrågasatts, skulle i sin mån föra till samma verkningar som ett totalt förbud.

Jag slutar på samma sätt som jag börjat med den förklaring, att jag uppriktigt önskar, att man måtte kunna komma till det mål motionären äsyftar, nemligen att göra slut på missbruket af brännvin i landet, men då

jag tager för gifvet, att den väg, motionären velat anvisa oss för att nå detta mål, icke är den rätta, enär, vid det förhållande att bränvinsförsäljnings- och bränvinstillverkningslagarne i sitt nuvarande jemförelsevis mindre stränga skiek öfverträdas, de i händelse af skärpning säkert skulle blifva ännu mera öfverträdde, så får jag yrka bifall till Utskottets förslag.

I Herr Nils Larsons anförande instämde Herrar *Ola Andersson, Nils Nilsson* i Stafvie, *Hübinette, Bolin* och *Lundquist*.

Friherre Fock: Jag skall söka inskränka mitt yttrande till det nu föredragna ärendet, eller andra punkten i Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 7: men dessförinnan anhåller jag dock att få högtidligen förklara, att min innerliga öfvertygelse är, att vi alla här i Kammarerna äro varma vänner af nykterhet och sedlighet och att vi med alla lagliga medel, som stå oss till buds, vilja befordra dessa goda egenskaper. För min del protesterar jag alltså mot hvarje yttrande, som kan tydas derhän, att de, som ej dela en eller annan här framställd åsigt om sättet, äro fiender till saken.

Jag vet väl, eller tror åtminstone, att på denna fråga icke behöfver spillas många ord och jag skulle ej tagit till ordet, om icke Utskottets motivering blifvit temligen skarpt angripen. Utskottet har sagt, att en betydlig prisstegring å bränvinet äfven åstadkommer minskad konsumtion, och det är otvifvelaktigt, att så förhåller sig. Men jag ber Herrarne nog märka, att mindre konsumtion af bränvin icke är detsamma som mindre fylleri. En betydlig konsumtion kan vara förenad med nykterhet och liten konsumtion med mycket fylleri. Det är detta, som Utskottet velat säga, då det talat om, att ifrågavarande prisstegring icke kunde verka synnerligen afskräckande på den egentlige drinkaren.

Jag vill nu söka att helt enkelt och nyktert återkomma till sjelfva saken, ty om någon fråga behöfver behandlas med lugn och sans, så är det en fråga af denna natur, der man eljest så lätt skjuter öfver målet. Jag vet icke precis, huru mycket bränvin erfordras för att försätta en vanlig arbetsför menniska i det sorgliga tillstånd, att hon icke längre är sig sjelf mäktig. Jag antar emellertid en quantitet af t. ex. 15 kubiktum. Hvilken verkan skulle under sådan förutsättning den ifrågavarande prisstegringen hafva? Jo priset på ruset skulle stiga med omkring tio öre. Männe, mine Herrar! denna prisstegring verkliga skulle i väsendtlig mån afskräcka den egentlige drinkaren? Men jag ber att få framhålla en annan verkan af samma prisstegring, d. v. s. dess inflytande icke på drinkaren utan för den nyktre, ordentlige konsumenten, för hvilken dock — man säge hvad man vill — denna vara närmast sig till att blifva en nödvändighetsvara. Jag talar således om den som icke konsumerar mer än t. ex. tre tum bränvin om dagen, men gör det hvarje dag. För en sådan ordentlig konsument, mot hvilken ingen anmärkning för fylleri kan göras, ökar den ifrågasatta prisstegringen hans årliga utgifter med 7 R:dr, eller med ett belopp omkring 18 gånger så stort som den personliga skyddsafgiften. Är det troligt, att effekten på drinkaren icke skulle blifva särdeles betydlig, så är temligen säkert, att verkan för den ordentlige konsumenten skulle blifva långt ifrån fördelaktig, ty den komme sannolikt

att alstra ovilja mot en så beskaffad lagstiftningsåtgärd, som den föreslagna, och på samma gång försvaga effekten deraf. Men, säger man, det finnes en annan klass, det är det uppväxande släktet, det är den, som icke är drinkare, men som kan bli det derigenom att varan är så lätt tillgänglig, det är denna som skall afhållas från dryckenskapen. Ja om han icke kan afhållas genom annat än en prisstegring, sådan som den nu föreslagna, så befarar jag att det åsyftade målet endast i ringa mån skulle vinnas.

En talare anförde, bland annat, att i fråga om andra lagöfverträdelse ännu fylleri allmänna meningen undergått förändring till det bättre, så att t. ex. alla numera stämpla tullförnimmelning såsom ett brott. Mine Herrar! är det icke samma förhållande med fyllerilasten? Vi äro så gamla, att vi lära väl minnas, hurusom för 20 år sedan det icke gällde för någon skam att vara full. I afseende härå har en stor förändring i allmänna tänkesättet inträdd, och jag är öfvertygad, att folkupplysning och bildning skola fortgå i den riktning att göra fylleriet alltmera förhatligt och skamligt. I denna allt mer och mer starka opinion ligger det egentliga korrektivet, hvartill dock visserligen lagstiftningen har att lemna understöd.

Man har sagt, att Utskottets uttalade farhåga för ökad luredrejeri och tilltagande lönbränning icke förtjenade något afseende. Det är ett besynnerligt resonemang. Man tror, å ena sidan, att en prisstegring af 70 öre för kannan skall åstadkomma all välsignelse i detta afseende genom att afhålla drinkaren från att supas, den på lastens väg redan inträdde från att gå vidare; men samma prisstegring skulle å andra sidan icke inverka på luredrejaren, hvilken man måtte räkna till ett helt annat släkte, som icke har detta vinstbegär, hvaraf dock suparen i sin mån skulle påverkas. För luredrejaren gäller det likväl icke prisskilnaden för 15 kubiktum, utan vanligen för minst lika många kannor. På samma sätt resonerar man om lönbränningen. Det är lyckligt, att denna handling ser så godt som upphört. Dock tror jag, att det mindre är fruktan för lagens arm, som afhåller från lönbränning, än fastmer den omständighet, att tillverkningskatten ännu icke är så hög, att lönbränning lönar sig med de dåliga redskap, som dertill äro att använda. Men om tillverkningskatten höjdes nog för att göra lönbränningen väsendtligen lönande, är mer än möjligt att man skulle få se denna handling åter uppstå.

Den högtärade motionären har i sin motion äfven åberopat exempel från utlandet, deraf dock hans förslag i verkligheten ingalunda erhåller något stöd. Han har hänvisat till England, der man till förekommande af fyllerilasten lagt en särdeles hög skatt, uppgående till omkring 4 R:dr per kanna, på bränvin. Hvad har resultatet blifvit? Jo, trots detta har fyllerilasten så tagit öfverhand i England, att man der börjat vända sina blickar till Sverige för att taga kännedom om vår lagstiftning, som frambragt så fördelaktiga följder. Ser jag på vårt grannland Danmark, så finner jag der en vida lägre tillverkningsafgift lagd på bränvinet än hos oss, och det oaktadt är danska folket i allmänhet känt för nykterhet.

Det måste således vara andra skäl än priset, som här verkat, och dessa skäl föreställer jag mig i främsta rummet vara bildningen och den sedliga känslan i allmänhet och i det andra en god och förständig lagstiftning, som kan och bör vara allvarlig och sträng i detta hänseende.

När jag talar om Danmark vill jag taga detta land såsom exempel på jemväl hvad jag i ett annat hänseende förut anfört, nemligen om skillnaden emellan stor konsumtion och fylleri.

I Danmark är händelsen att konsumtionen af bränvin är, tagen per individ, nära dubbelt så stor som i Sverige. Konsumtionen i Danmark uppgick åtminstone för några år sedan till omkring 12 millioner kamor om året, detta med afdrag af exporten, som i Danmark är fullkomligt känd. Detta är efter min tanke ett bestämdt bevis på att det icke är prisstegringen som hufvudsakligen verkar hämmande på superiet, och vill man finna orsakerna till de fördelaktiga verkningarne af 1854 års lagstiftning, till det ojemförligt bättre tillstånd, som efter denna tid inträdt, så äro de ganska många, icke minst, jag upprepar det, ökad bildning och upplysning, vidare äfven prisstegringen — vare det långt ifrån mig att bestrida att icke denna utöfvat ett ganska stort inflytande — men framför allt lagstiftningen i öfrigt, som tillstoppat alla dessa tillflöden af bränvin för den stora massan af befolkningen. Herrarne veta måhända, att för omkring 40 år sedan fanns i hela landet inemot 190,000 småbrännerier i gång förutom 600 à 700 ångbrännerier. Detta antal hade visserligen före den nya lagstiftningen betydligt nedgått, men var dock fortfarande ganska stor.

Det är icke svårt att inse, att tillstopandet af alla dessa källor jemte prisstegringen skulle åstadkomma en stor förändring på en nation, som icke var komplett förstörd, och dertill kom då en allvarlig försäljningslagstiftning, som gjorde det möjligt för kommunerna att reglera sina förhållanden i sedlighetens intresse. Det står i närvarande stund i kommunernas makt att, om de vilja, ganska betydligt höja priset på bränvin, nemligen genom det sätt, hvarpå de ordna försäljningen. De behöfva icke utlemna rättigheter utan emot ganska hög afgift, och derigenom blir bränvinet också dyrare. De kunna lägga den förhöjda skatten der, och detta har ock på många ställen skett, hvarigenom det i sjelfva verket inträffat, att bränvinet på dessa orter är lika högt i pris som det genom den nu föreslagna förhöjningen skulle blifva.

För min del kan jag af hvad jag nu nämnt icke komma till annat resultat, än att vi måste söka andra utvägar att hämma det onda, som otvifvelaktigt förefinnes, andra vägar, till hvilka också de flesta af de afgifna motionerna och den stora massan af petitionerna syfta, under det att blott en enda motion äsyftar skatteförhöjning. Bland de många tusende stämmor, som i detta hänseende gjort sig hörda, tror jag icke någon enda mer än denna gått ut på skatteförhöjning utan syfta alla till lagstiftningsåtgärder i öfrigt, och det är äfven af detta skäl, som jag vågar anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr *Ivar Månsson* instämde med Friherre Fock.

Herr *Sven Nilsson* i Efveröd: Sedan de två siste talarne nu haft ordet, så behöfde jag väl knappast yttra mig, men jag ber dock få säga några få ord i saken, synnerligast som man tyckes vilja tillägga frågan en så ofantligt stor vikt. Jag vill visst icke betvifla att motionären menat väl med sitt förslag, då han tror att, såsom han yttrat, detsamma

skall befordra gudsfruktan, sedlighet och ordning, men jag vågar dock tro, att han i sjelfva verket icke egnat frågan ett så allvarligt begrundande, som han sjelf velat påstå. Vi veta alltför väl från hvad håll alla dessa stora rop om bränvinets förderliga verkningar härleda sig, och vi veta tillika hvarifrån dessa många petitioner förskrifva sig, men jag vågar påstå, att en stor del af detta rop och detta klander är obefogadt och obetänksamt. Gå vi tillbaka till den tid, då husbehofsbränningen ännu var i sitt högsta flor i landet, så kunna vi icke annat än medgifva, att vårt folk gått med stora steg framåt i sedlighet och upplysning. Och det är icke prisstegringen å bränvin som orsakat denna stora och fördelaktiga förändring, nej, det är lagstiftningen, så väl den som afskaffade denna förut på landet utöfvade husbehofsbränningen, som beredde allmänheten tillgång på bränvin i hvarje koja på landsbygden och i städerna, som den om ordnandet af försäljningen, fastän i senare afseendet ännu brister förefinnas.

Det är för mig tydligt och klart att, man må höja priset på bränvin ännu högre än motionären föreslagit, bränvinssupandet dock icke derigenom skall hämmas; det är arbetsamhet och sedlighet samt i främsta rummet upplysning, som skall kunna åstadkomma denna verkan, och dernäst ett välordnad sätt för utminuteri och utskänkning af bränvinet. Det är visserligen vackert att föra sedlighetens och nykterhetens talan, men man bör då också se till, att man gör det på ett sätt, som verkligen leder till det åsyftade ändamålet. Jag medgifver gerna, att det missbruk, hvarom man talar, verkligen finnes till någon del, men detta är hufvudsakligen i städerna, och isynnerhet de större, men att detta missbruk och det onda som det medför är så stort, som här blifvit utmåladt, det är icke sanning. Och jag hemställer till Kammaren om det kan vara klokt, eller om det ej är i högsta grad obetänksamt att på ett sådant sätt nedsätta landets värdighet i detta afseende. Min åsigt i saken är den, att det största felet blifvit begånget, då man lagt i kommunernas händer att göra sig vinst på bränvinssupandet och således gjort kommunerna intresserade för att skaffa krogar, och vi kunna aldrig uppnå det mål hvarefter vi sträffa, förr än vi borttagit från kommunerna denna makt, hvarigenom dem lemnas tillfälle att ockra på lasten. Eller är det någon som tror, att en kommun, som är i tillfälle att förtjena från 10,000 ända till 100,000-tals R:dr på bränvinssupandet, skall kunna motstå frestelsten att låta kroglifvet floras i detta samhälle? Nej, slog man in på den vägen att icke låta kommunerna hafva någon vinst på krogarne, så skulle efter min öfvertygelse krogarnes antal snart förminskas och derigenom äfven bränvinsfloden stämmas, der den finnes.

Man har här sagt att, om bränvinet fördyrades, tillverkningen skulle förminskas. Nej, jag tror det ej, så länge de arbetande klasserna, såsom nu är fallet, och som jag hoppas må fortfara, hafva höga arbetslöner, så finna de sig också, naturligtvis, hafva bättre råd till att supas, jordbrukets förbättrande går framåt med stora steg och på samma gång beredes ökad tillgång på produkter för brännerierna. Konsumtionen stiger i bredd med ökade tillgångar, och på den lilla skilnaden i priset å en sup fästa de icke under sådana konjunkturer särdeles mycket afseende.

Man har äfven sagt att bränvinsstupandet förlamar arbetskraften. Ja, det är visserligen sannt, för så vidt det går till öfverdrift, men ett måttligt bränvinsstupande vågar jag påstå verkar motsatsen. Alla som i likhet med mig varit vana vid ansträngning och tungt arbete känna nog till huru välgörande en sup ofta kan vara, och det vore till stor skada för de mindre bemedlade arbetande klasserna, för hvilka bränvinet är nära nog en nödvändighetsvara, om man ställde så till, att en måttlig tillgång på bränvin icke för dem funnes till någorlunda skäligen pris.

Man säger äfven att faran för smuggling icke är så stor, som Utskottet antydt, och anför såsom bevis därför, att intet beslag blifvit gjordt på lång tid. Ja, det är ju naturligt att, om smuggling icke lönar sig, sådan icke skall ifrågakomma, men fördyra varan, så få vi se om icke smugglingssystemet åter kommer i gång. Jag kan icke heller finna, att vi nu ur statsekonomisk synpunkt kunna hafva något skäl att förhöja tillverkningsafgiften på bränvin. Vi behöfva dess bättre icke för närvarande ökade skatter. Ingen kan bestrida att vår finansiella ställning är utmärkt god, och jag kan därför icke äfven ur denna synpunkt finna anledning till en skatteförhöjning, som i min tanke vore mycket oklok och säkerligen icke skulle leda till det mål man önskar. För min del yrkar jag alltså bifall till Utskottets förslag, hvartill jag också hoppas att denna Kammarer skall lemna sitt samtycke.

Herr Rylander: Jag betvivlar icke att motionären haft ett godt syfte med sin ifrågavarande motion, men jag tror att han alldeles förirrat sig då han antagit, att hans förslag skulle leda till minskning i konsumtionen. Hvad betyder väl ett och ett halft öre mer eller mindre på en sup? Ingenting. Han har sagt att det icke är meningen att lagstifta för drinkare. Ja, för hvem skola vi då lagstifta? Måne för de nyktra? Jag tror att den måttlige konsumenten bör hafva sitt fria val, och vi böra icke alltför mycket lagstifta för honom heller.

Här har vidare talats om "de djupa lederna", från hvilka de der petitionerna skulle utgått — men huru hafva väl dessa petitioner kommit fram? De äro tryckta nästan allesammans och alla affattade i ungefär enahanda ordalag samt utskickade kring hela landet för att samla underskrifter derä. Ja, mine Herrar, det är ingen hemlighet att de förskrifva sig fran ett och samma hall och derifrån kringsändts i bref till olika delar af landet, jag vet det, och derföre betyda de heller icke så särdeles mycket. Jag tror icke heller, att bränvinsstupandet kan hämmas genom alltför stränga stadganden. Men huru, frågar man, skall det då tillgå? Jo, genom upplysning; derigenom, och endast derigenom, kunna vi hoppas att vinna det mål, hvarefter vi i detta hänseende sträfva. Jag vill nedlägga en bestämd och uttrycklig protest emot det talet om den myckna uselhet och sedeförderf, som skulle finnas i landsorterna. Jag har hunnit temligen långt i ålder och har derföre varit i tillfälle att se att förbättringen i sedligt hänseende är betydande.

På grund af hvad jag anført anser jag mig icke kunna annat än tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Wijk: Det beslut, som af 1854—1855 årens Riksdag fattades

i fråga om villkoren för försäljning och tillverkning af bränvin, var måhända det viktigaste för vårt lands utveckling och förkofran som fattats alltsedan 1809. Riksdagen hade att välja emellan flera utvägar för att vinna målet, bränvinsflodens hämmande, och det fattades ingalunda starka röster, som höjdes för att helt och hållet förbjuda tillverkning och bruk af starka drycker. Rikets Ständer voro dock nog kloka att icke lyssna till dessa röster, utan, med den praktiska blick, hvarmed man i Sverige oftast behandlat dylika frågor, valdes den väg som sedermera visat sig medföra så välsignelsebringande verkningar. I stället för att förbjuda en vara, hvars förbrukande i allt fall icke hade *kunnat* förhindras, sökte man endast att begränsa, kontrollera och fördyra tillverkningen och försäljningen samt således försvåra åtkomsten af bränvinet. Detta system har ledt till det lyckliga resultat, att bränvinstillverkningen nedgått från 50 å 60 millioner kannor till omkring 10 millioner för några år sedan. Men en undantagslag kan icke gälla för all framtid oförändrad. Omständigheterna förändras och man måste då följa med och se till att lagen äfven förändras, så att den motsvarar de nya förhållanden som inträffat. Efter att i flera år landet varit tillfredsställt med de vunna resultaten, har nu i följd af ökad penningtillgång bränvinsproduktionen och konsumtionen åter ökat sig till närmare 18 millioner kannor, och från alla delar af landet förminnes en ny bränvinsstorm, som visat sig genom de talrika petitioner, som inkommit till regeringen. Hvad är då under sådana förhållanden att göra? Att omkasta systemet har väl icke varit ifragasatt, och det återstår då icke annat än att fortgå med det redan tillämpade, nemligen att söka inskränka konsumtionen. I fråga om inskränkningar i detta hänseende har vårt folk städse varit redeboget att underkasta sig mer än hvertill de flesta andra folk i motsvarande fall skulle finnas villiga. Det har med en sällsynt laglydighet sökt att rätta sig efter de förändrade påbud, som af regeringen tid efter annan blifvit utfärdade. Åtskilliga sådana förändringar föreligga i det af Bevilnings-Utskottet nu framlagda förslag, hvilka jag hoppas må blifva af Riksdagen antagna. Men det är icke nog. Det återstår ännu efter min tanke ett: att fördyra varan. I detta fall är icke mycket gjort sedan 1854. Bränvinstillverkningsskatten är visserligen höjd från 50 till 80 öre per kanna, men jemför man penningvärdet vid dessa tvänne olika tidpunkter, så skall man finna, att denna skatt i sjelfva verket nu är lägre än för 20 år sedan. Nu har en af denna Kammares ledamöter föreslagit att höja skatten till 1 R:dr 50 öre. Mot detta förslag har, utom de skäl Utskottet framhållit, eller att fara skulle uppstå för lönnbränning och smuggeri, hvilka farhågor motionären och den ärade representanten för Helsingborg synas mig tillfredsställande skingrat, Utskottets ärade ordförande å bränvinsafdelningen sökt ådagalägga, att den föreslagna förhöjningen icke skulle förmå att verka i den af motionären åsyftade riktning och att således här skulle förefinnas ett undantag från den allmänna regeln, att en varas fördyrande leder till en förminskad konsumtion af densamma. Han anför såsom exempel, att för suparen, som t. ex. konsumerar 15 kubiktum bränvin om dagen, den förhöjda skatten skulle leda till en ökad utgift af allenast 10 öre och han tror att denna tillökning icke skulle afhålla någon från att supa lika mycket som förut. Jag ber i detta hänseende, med den erfarenhet jag har från den kommun jag har äran representera, få

försäkra, att hvarje gång man i denna kommun sökt att höja försäljningspriset med ett enda öre på supen, sådant gjort sig mycket kämbart: suparen har ryggat tillbaka och har tagit en sup eller två mindre om dagen än förut — och hvartill tro Herrarne att en sådan minskning icke leder.

Samme ärade talare har vidare sagt, att för den måttlige förbrukaren af bränvin, som t. ex. endast konsumerar en sup dagligen, skatteförhöjningen dock skulle utgöra omkring sju riksdaler om året, eller ett belopp motsvarande cirka 18 gånger den personela skyddsafgiften, och frågar om ej något sådant skulle väcka ett berättigadt missnöje från denna del af befolkningen. Men han nämnde icke, att jemlikt motionärens förslag en motsvarande skattenedsättning å de nödvändigaste förbrukningsartiklar skulle samtidigt tillämpas. Jag lyser under sådana förhållanden tvärtom den åsigt, att den stora massan af befolkningen gerna skall åtaga sig ett sådant fördyrande af en icke nödvändig och i sina verkningar för en del af nationen olycksbringande artikel, mot åtnjutande af motsvarande ned-sättning i priset å lifvets första nödvändighetsvaror och att den skall finna att derigenom just den personliga skyddsafgiften skall för det ändamål den afser blifva 18 gånger så verksam som den under nuvarande omständigheter kan vara.

Talaren yttrade vidare, att andra länder skulle gifva exempel på ett motsatt resultat emot det af motionären åsyftade. Han nämnde Danmark, der konsumtionen skulle vara större än hos oss. Förhållandet är att, så vidt jag har mig bekant, bruket af bränvin der är mycket utbredt, men så att hvar och en använder det måttligt, under det deremot de verkliga drinkarnes antal är ganska ringa. Han nämnde såsom ett annat exempel, att man icke hunnit det åsyftade ändamålet i England, der skatten vore fem till sex gånger så stor som den hos oss, men superiet dock, långt ifrån att hafva minskats, tvärtom tilltagit i högst oroväckande grad. Jag vill deremot anse detta såsom stöd för min sats, att man icke bör fortga ensidigt i en riktning. England har gått ensidigt i den riktningen att fördyra bränvin; den andra utvägen, inskränkningar i försäljningsrätten, har deremot England icke velat underkasta sig. Det är just detta förhållande som gjort att England, då det sökt medel att hämma det öfverhandtagande superiet, riktat sina blickar på Sverige och numera sökt ordna sina förhållanden i ifrågavarande hänseende till stor del i öfverensstämmelse med det svenska systemet. Det är också säkerligen bekant, att en af de verksamaste faktorerna till störtande af den nyligen afgångna engelska ministären var just bränvinsintresset, och att den nya ministären har detta intresse i ej ringa mån att tacka för det den kommit till makten. Bränvinsförsäljarne hoppas kanske nu att få sitta i orubbadt bo, men jag tror att den allmänna meningen i England är så stark för en förändring, att detta intresses makt ej blir långvarig. Emellertid har den nya ministären ärfvt af sin föregångare ett sådant öfverflöd, till högst väsendtlig grad uppkommet genom beskattningen af starka drycker, att den kunnat lindra inkomstskatten m. m. och efterskänka hela sockertullen.

Jag tror att, om vi medföra från denna riksdag det beslutet att hafva fördyrat bränvinet, men deremot lindrat skatterna på våra oundgängligaste konsumtionsartiklar, vi skola göra oss förtjenta af landets tacksamhet

het, och i denna tro är det som jag af lifligaste öfvertygelse lemnar min röst till Herr Hammarbergs förslag.

Häruti förenade sig Herrar *Waldén* och *Nyblæus*.

Herr Alb. Staaff: Jag hyser visserligen den förhoppning, att Riksdagen, både min och andras böner förutan, skall veta att vidtaga allvarliga mått och steg till motarbetande af den nationalolycka, hvarom här nu är fråga, men jag har dock ansett såsom min pligt att icke lemna tillfället obegagnadt att uttala ett ord i detta ämne till följd af den ställning, jag på grund af mitt embete innehar, och hvilken gör, att jag dagligen kommer i beröring med många, ja tyvärr alltför många, som fallit offer för dryckenskapen. Jag kan genom hvad jag sett och ständigt erfar, intyga, att denna last uti vårt land ännu härjar med i sanning förfärliga följder. Jag tänker dervid på det ekonomiska obestånd, det armod, som vållas af arbetsförtjenstens användande för tillfredsställande af detta omätliga begär efter starka drycker. Men ehuru jag nämner detta i främsta rummet, anser jag det dock icke vara den största olycka som bränvinets missbruk medför; andra finnas, och bland dem nämner jag främst vanvården af det uppväxande slägtets moraliska uppfostran och neutralisation eller åtminstone motverkande af de goda resultatena utaf folkskolan, för hvilken vi alla så gerna vilja offra allt hvad vi kunna. Efter min öfvertygelse få vi nemligen bland allt annat ondt, som dryckenskapen för med sig, äfven räkna det förhållande, att vi äro långt ifrån att skörda alla de frukter af folkskolan, denna för oss alla kära institution, som vi annars otvifvelaktigt skulle upphemta. Derjente vill jag anförä, hurusom familjelivet förstöres och en mängd äktenskap blifva olyckliga just genom denna last — hvartill icke alltid mannen, utan tyvärr äfven ofta qvinnan är skulden. Dessa och många andra sorgliga förhållanden har jag tillfälle att bevittna, ofta hvarje vecka och stundom flera gånger i veckan; sällan går en vecka förbi, utan att jag erfar klagomål från olyckliga makar, hvilkas obestånd och förstörda familjefrid härröra från superiet. Är det då underligt, mine Herrar, om jag begärligt omfattar ett lagförslag, egnadt att åtminstone i någon mån hämma det onda.

Nu torde någon säga, att tillståndet i detta afseende uti hufvudstaden är mycket sämre än uti landsorten. Jag är för min del icke nog dristig att fälla omdömen om orter, hvilkas förhållanden jag icke känner till, och jag är icke heller nog förmäten att jäfva de aktade stämmor, som här yttrat, att tillståndet är bättre på landet; men hvad jag vet är, att de tillökningar i befolkningen, som inflytta hit från landsorten, ofta nog medföra en olycklig vana vid superi, och derigenom förvärras ju högeligen det onda härstädes.

Jag tar mig nu friheten att vända mig emot Herr Nils Larson med ett par anmärkingar vid hans yttrande. Han sade, att superiet vore i aftagande, och anförde till stöd för denna sin uppgift statistiska siffror. Jag har mycken aktning för statistiska siffror, men mera än dessa döda siffror gör jag afseende på de lefvande — jag vill icke säga siffror utan *nollor*, hvaraf man tyvärr får se så många, — d. v. s. sådana personer, som hafva haft ett värde, men förlorat det genom superi.

Vidare yttrade Herr Nils Larson att, om lagstiftningen rätt tillämpades, så skulle mycket af detta öfverklagade onda förekommas. Ja, det medgifver jag gerna, men hvad bevisar då detta förhållande? Jo, att lagarne, så väl bränvinslagar som brottmålslagar här vid lag äro vannmäktiga, att de icke kunna räcka till.

Mot hvad Herr Sven Nilsson i Efveröd nyss yttrade om de stora framsteg i sedlighet och nykterhet, som vårt land gjort på den senare tiden, vill jag visst icke ställa den satsen, att det icke äfven hos oss i detta afseende gått framåt, hvilket vore orätt och otacksamt. Men hvarom vittna väl uppgifterna om de mångahanda brotten, mordn och sjelfmorden, som årligen begås uti landet? Jo de vittna om, att det ännu återstår ofantligt mycket att göra i sedlighetens och nykterhetens intresse.

Herr Sven Nilsson yttrade, att staten icke för sina finanser behöfver denna skatt. Det är väl möjligt, men staten behöfver den i stället för högre ändamål, för sedlighetens befrämjande, för ordningens upprätthållande inom samhället, och för folkets lyftande i moraliskt afseende.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag förklara, att, ehuru jag ingalunda är nog hemmastadd uti denna lagstiftning, för att med bestämdhet kunna säga hvilka förändringar deri, som äro ändamålsenligast, förefaller det mig dock, såsom om ett bifall till den ifrågavarande motionen skulle vara i hög grad välsignelsebringande. Jag instämmer således med den ärade motionären och de Herrar, hvilka så värtaligt, varmt och sakrikt understödt hans motion.

Det var icke längesedan vi här uti Kammaren, på denna nattliga timme, afhandlade ett tema, som gällde "skiljedomstolar". Det var ett ganska vackert förslag, men led dock bland annat af det felet, att vara ytterst opraktiskt. Här är nu i denna fråga tillfälle för Riksdagen att, utan att begära inblandning af någon annan makt, sjelf blifva *skiljedomstol* mellan svenska nationen och en af dess farligaste fiender eller drycken-skapen.

Jag yrkar bifall till den ifrågavarande motionen.

Herr Fredricson: Ehuru den siste talaren uttalat såsom sin förmodan, att ett bifall till den ifrågavarande motionen skulle blifva välsignelsebringande för landet, kan jag dock för min del ej biträda ett sådant beslut. Hvad skulle nemligen följden af en sådan förändring i bränvinslagstiftningen blifva? Jo, att den svenska nationen blefve ålagd en ytterligare skatt af omkring 9 eller 10 millioner, hvilken skatt hufvudsakligen skulle komma att betalas af den fattigare befolkningen. Något sådant vill jag ingalunda vara med om. För öfrigt tror jag visst icke, att en förhöjning af skatten skall göra någon inskränkning i superiet, utan för att åstadkomma sådana verkningar, behöfvas sannerligen andra åtgärder.

Jag yrkar således bifall till Utskottets förslag.

Herr Trefenberg: Ingen har mig veterligen riktat någon förberelse emot Friherre Fock, derföre att han och de med honom liktänkande icke skulle vilja. Iika så väl som öfrige ledamöter af denna Kammare, söka afhjelpa det öfverklagade onda, hvarom nu är fråga, men jag tillåter mig

emot honom rikta en anmärkning af annan beskaffenhet, eller derföre att, då han till stöd för sin åsigt har argument af sådan vigt, som dem han här anført, han icke uti sin egenskap af ledamot i Bevillnings-Utskottet lätit inryeka dessa argument uti motiveringen af Utskottets betänkande, så att olika tänkande kunnat på förhand bereda sig att bemöta desamma. De hafva dock nu blifvit till största delen upptagna af en annan ledamot af Utskottet, men denne förbigick två argument, emot hvilka jag nu vill vända mig med några ord.

Friherre Fock anförde nemligen, att kommunerna redan nu äro i tillfälle att fördyra bränvinet. Ja, det är visserligen sannt, att så är, men man bör likväl komma ihåg, att verkan deraf förringas derigenom, att vid sidan af utskänkingsrättigheterna och minuthandeln står den obeskattade parti-handeln, och öfver denna hafva kommunerna ingen makt.

För det andra vill jag med anledning af Friherre Focks yttrande, det lönbränning icke skulle löna sig i saknad af lämpliga redskap, nämna, att jag ganska väl minnes från det tid, då jag såsom ung domare fungerade i Fryksdals härad uti Wermland, hurusom lönbränningen florerade derstädes — det var åren 1855—1858. således sedan den nya bränvinslagstiftningen vunnit sin tillämpning — och efter hvad jag då erfor, var ingenting så vanligt som att man vid lönbränningen begagnade sig af vanlig köksredskap.

Herr Nils Larson har till stöd för Utskottets hemställan i denna punkt anført åtskilliga skäl, emot hvilka jag dock ber att få göra några erinringar. Han nämnde, att erfarenheten skulle gifva vid handen, att fyllerilasten vore i aftagande, och till stöd derför åberopade han Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes senaste femårsberättelser. Jag får emellertid fästa uppmärksamheten på, att dessa omfatta tiden från och med 1866 till och med 1870. och att det just är efter denna tid, som superiet tilltagit.

Vidare påstod han, att man icke skulle söka orsaken till det onda i lagarne utan i öfverträdelsor af lagarne, då nemligen felet läge egentligen hos åklagarne, som försummade att åtala förbrytelser mot lagen, såsom exempelvis i sådana fall då öfverlastade personer tillätas att ytterligare berusa sig. Så vidt jag känner förhållandet, är det åtminstone uti städerna högst vanligt, att personer lagföras för sådana förseelser. Vidare uppgaf han, att man icke åtalade de olofliga bränvinsförsäljningarne. Herrarne torde dock veta, att det icke är nog med att åtala, utan att man äfven måste bevisa, och det är väl känt, huru det står till med bevisningen i dessa mål. Ofta slutar det med att den åtalade går fri i brist af full bevisning och åklagaren får betala rättegångskostnaden. Sällan vågar någon enskild uppträda med skriftlig angifvelse, af fruktan bland annat att slutligen sjelf fastna för denna kostnad, och utan tillgång till fullständig bevisning vågar åklagaren ofta ej utsätta sig för ett dylikt äfventyr. Ändtligen påstod talaren, att åtal för fylleri icke skulle komma i fråga. Deremot ber jag att få åberopa saköreslängderna, hvilka visa, att åtminstone i städerna de alra flesta böter ådömas för fylleriförseelser, något som äfven kan inhemtas af fänglistorna, hvarest de personer äro upptagna, hvilka till följd af bristande tillgång aftjenat de dem ådömda böter med fängelse vid vatten och bröd.

För öfrigt frågade han, om det vore billigt, att de nyktra och måttliga bränvinskonsumenterna skulle betungas med en ökad utgift för de omåttliges skull. Ja, det är billigt, om det nemligen för det helas väl är nödvändigt, och Herr Wijk har dessutom nyss visat, huru det i sjelfva verket gestaltar sig med denna ökade utgift, och att densamma skulle komma att motvägas af lindring i de utgifter, de måttliga nu måste vidkännas för en mängd nödvändighetsartiklar.

Utskottets tvänne hufvudskäl hafva redan förut blifvit upptagna och granskade, men jag ber dock att emot dem ytterligare få erinra, dels att den befarade lönbränningen och smuggligen blott äro *supponerade* olägenheter gent emot en *verklig* för handen varande fara af den allvarsammaste beskaffenhet, dels att, om dessa olägenheter bekräftas af erfarenheten, den demoralisation, som uppstår genom lönbränning och smuggling, dock angriper blott en ringa del af befolkningen, under det att den demoralisation, som uppkommer, om bränvinsfloden fortfarande öfversvämmar oss, sträcker sig till hela befolkningen och angriper dess bästa sedliga krafter, och dels att Utskottets båda skäl förlora sin vikt helt och hållet, om det icke kan ådagaläggas, att det bränvin, som på olagligt sätt eller genom lönbränning och smuggling erhålles, icke uppgår till så betydliga quantiteter, att det kommer att trycka på det allmänna försäljningspriset, sådant detta bestämmes af bränvinsskatten.

Det kan slutligen icke nog ofta erinras derom, att de utgifter, hvilka, om dryckenskapslasten tager öfverhand, staten och kommunen måste vidkännas för ökad fängvård, ökad fattigvård och ökad helsovård oändligt mycket öfverväga de utgifter, som man möjligen skulle få underkasta sig, i händelse det blefve nödvändigt att genom ökad bevakning eller ökad polispersonal förekomma de af Utskottet framhållna olägenheter, som enligt Utskottets tanke skulle uppkomma genom ett bifall till motionärens förslag.

Jag tillåter mig att yrka bifall till motionärens förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Det är nu snart midnatt och mycket har äfven redan blifvit sagdt i denna fråga, så att jag skall ej blifva mångordig, då jag nu ämnar yttra min tanke om saken.

Det lider intet tvifvel, att så väl motionären som de, hvilka yrkat bifall till hans förslag, menat väl med sina framställningar, och jag skulle för min del äfven biträda deras åsigt, om jag på det aflägsnaste kunde tro, att man derigenom skulle vinna det mål, som hvar och en redbar människa bör sträfva till. Superiet är ovilkorligen en stor olycka för landet, men jag tror ingalunda, att det kan afhjelpas genom högre pris på bränvinet, utan drinkarens förbättring måste, efter min tanke, ske på öfvertygelsens väg, såsom man ock ofta sett exempel på. Då man talar om att förbättra sina medmänniskor, hvarföre skulle man då icke sätta yxan till roten och hugga bort trädet? det vore det radikalaste sättet att förbjuda all bränvinstillverkning mer än för tekniska behof och all införsel af spritvaror.

Ett annat bättre verkande medel vore dock, om vi litet hvar, om de bättre lottade samhällsklasserna ville föregå med goda exempel i denna väg. Sådana exempel skulle verka vida mera än någon lagstiftning. Vi

veta alla, huru förhållandet är. Om man uti de bättre lottade klasserna icke är drinkare, så är man åtminstone slösare och förstör mycket mera penningar än de arbetande klasserna på dyrbara viner och läckerheter. Om man kommer till landets regerande Konung, så finner man ju, att der alltid flödar stora kvantiteter af de dyrbaraste viner. Jag tror således, att den bättre lottade medborgaren, hvar i sin stad, borde mera tänka på att gifva goda exempel i afseende å måttlighet och ett enklare lefnadssätt. Man må icke döma arbetaren, som dagen igenom är sysselsatt med strängt kroppsarbete, för hårdt, om han någon gång skulle taga sig något för mycket till bästa. Det händer visserligen, att man kan få se hela karnevaler af druckna arbetare, men detta får dock ej förmå oss att här stifta en lag, hvarigenom för den nyktre bränvinskonsumenten varan oskäligt fördyras och har ändå ej verkan.

Jag vill ej uppehålla tiden längre, utan blott varna dessa välmenande Herrar för att vara alltför hårda i sina uttryck och sina omdömen, ty vi måste dock ovilkorligen erkänna, att befolkningen uti detta afseende är mycket bättre nu än hvad den förut varit. Visserligen behöfver den ännu blifva bättre, men, såsom jag förut yttrat, sker detta icke endast genom lagstiftningen utan äfven på öfvertygelsens väg och genom exempel öfvanifrån. Om en bonde håller stora kalaser och dricker dyra viner, kan man då undra på, ifall en stackars arbetare någon gång skulle taga sig en sup för mycket?

Jag instämmer naturligtvis i Utskottets förslag.

Herr Huss: Herr Talman! mine Herrar! Jag undrar icke på, att Kammaren nu börjar blifva orolig — midnatt är redan inne — och skall därför ej heller missbruka Kammarens tålmod, utan blifva helt kort. I synnerhet som hvad under den långvariga diskussionen yttrats för ett bifall till motionen synes mig vara så öfvertygande, att det ej gerna torde kunna bestridas. Ett par ord anser jag mig dock böra yttra därför, att jag är uti den ställning, att jag var kanske en bland de förste, som under senare tid i skrift började att på allvar ifrå emot bränvinets missbruk och som uttalade den åsigten, att det enda medlet för att minska detta missbruk vore sjelfva varans fördyrande och försvårade åtkomst. Såsom Herrarne alla veta, är striden mot bränvinet ingalunda ny inom vårt land; den går tillbaka i historien, och jag vill här endast nämna ett faktum, som kan vara att tänka på. Vid en af frihetstidens riksdagar — om jag minnes rätt år 1747 — då denna strid var särdeles häftig och kanhända häftigare än någonsin, afgaf den så kallade Sekreta deputationen ett betänkande, hvaruti den framställde faran af bränvinets missbruk och slutade med följande märkliga ord: "Bränvinet ligger nu i ena vägskålen och rikets väl i den andra! Det tillhör Rikets Ständer att välja!" Detta, mine Herrar, är ju märkliga ord, uttalade för öfver hundra år sedan! Sedan dess har striden fortfarit och de flesta Riksdagar hafva valt den vägskål, hvari bränvinet ligger, med förbiseende af den hvaruti rikets väl låg, och detta fortgick till år 1854, då en vändning inträdde, i det både Konung och Riksdag insåg, att den enda utväg för att minska bränvinets missbruk vore att fördyra detsamma och försvåra dess åtkomst. Hvad blef då följden? Jo, före 1854 tillverkades årligen inom riket 34 till 40 millioner

kannor bränvin, hvilka alla togo vägen uti struparne, men straxt efter den nya lagstiftningens inträdande sjönk bränvinstillverkningen och således äfven konsumtionen till 12 å 13 millioner kannor, d. v. s. den minskades till omkring en tredjedel. Nu säger man, att det är den bland befolkningen stigande upplysningen, som gjort, att bränvinets konsumtion så betydligt minskats. Det vore i sanning en förundransvärd upplysning, som komliksom flygande på så kort tid på svenska folket och medförde en sådan verkan; man lär väl derfore med tanke på detta förhållande icke kunna påstå annat, än att det var bränvinets fördyrande och försvarandet af dess åtkomst, som företrädesvis hade sådana lyckliga följder.

Man anför, att bränvinstillverkningen nu är vida lägre än förr; det tillverkas dock arligen omkring 17 millioner kannor, af hvilka möjligen en del exporteras, men största delen likväl konsumeras inom landet. Det är väl sannt, att å den egentliga landsbygden har bränvinssupandet något minskats, men hvarje stadsbo kan dock intyga, att i de såväl större som mindre städerna florerar det ännu i sin fulla höjd, och detta icke allenast bland stadsbefolkningen utan äfven till stor del bland den stadsbesökande landtbefolkningen. I min ort får man åtminstone som oftast se huru åkdon, lastade med fulla personer återvända till landsbygden från torgdagarne i staden. Om det således aftagit uti ett hänseende, har det deremot icke aftagit i ett annat. Jag medgifver gerna, att den stigande upplysningen minskar och skall minska detta missbruk, men utan att varan fördyras och åtkomsten deraf försvaras, hjälper efter min tanke ej upplysningen.

Man har här talat om bränvinets bedräfliga verkningar; de äro dock samnerligen allt för väl kända för att det skulle vara nödvändigt att dermed sysselsätta sig. En sak ber jag likväl att såsom läkare få fästa uppmärksamheten vid, nemligen detta missbruks svara inverkan på släktet. Den af bränvin försvagade människan aflar såsom regel försvagad och sjuklig afföda; en usel fysik skall således alltid följa bränvinets barn. Dertill kommer den dåliga uppfostran, den moraliska uselheten uti suparens hem, och bränvinets inverkan på släktet blir följaktligen fysisk svaghet och moralisk uselhet.

Många af Kammarens ledamöter hafva redan uttalat samma åsigter, som jag hyser, med mycket värtaligare ord, och jag vill derfore icke längre uppehålla Kammarens tid utan blott ännu en gang såsom min tanke i ämnet uttala, att det enda, som vi hafva att göra, är att fortgå på den bana, som man vid 1854—1855 års riksdag valde, nemligen att fördyra bränvinet och försvara dess åtkomst. Sa länge vi icke göra detta, tror jag också, att vi skola få fortfara uti klagan öfver bränvinets olyckliga följder i ett eller annat hänseende.

Jag yrkar af fullaste öfvertygelse bifall till motionen.

Herr Grefve *Björnstjerna* instände med Herr Huss.

Herr Fahlén: Jag hade icke ämnat begära ordet, om ej en talare bakom mig yttrat ett och annat, som jag måste besvara. Han yttrade, att bränvinssupandet på senare tider icke ökats utan tvärtom minskats. Förmodligen grundar han detta på kändedomen om det län han tillhör.

Vid min resa hit till riksdagen kom jag i besittning af en petition efter Jemtlands läns landsting författad, att till Kongl. Maj:t ingifvas, hvilken petition uttalade sig emot bränvinstillverkning. Derigenom kom jag i tillfälle att fullständigt genomläsa densamma, och af alla de i samma ämne ingifna petitioner har jag icke funnit någon affattad i skarpare ordalag än just Jemtlands-petitionen. Sedan densamma uppräknat alla de olyckor, som blifvit en följd af ett omätligt förtärande af bränvin, slutar den med följande ord: "och vår värsta fiende är dryckenskapslasten".

Hvad samme talare vidare yttrade har till en del redan blifvit af Herr Treffenberg bemött, och då hvad han anmärkte fullkomligt öfverensstämmer med min egen erfarenhet, skall jag icke upptaga tiden med att upprepa detta. Jag ber blott att få yttra några ord i anledning af förenämnde talarers yttrande derom, att vi redan ega en lag, som bestraffar den bränvinsutskänkare, som lemnar bränvin till en redan öfverlastad person. Detta är väl sannt, men på landet, der det på en omkrets af 4 till 5 mil finnes blott en enda åklagare, är det föga tillfälle att få en dylik förseelse lagligen beifrad. Ej kan man rimligtvis begära, att kunden sjelf skall till åtal angifva saken, och ej heller kan man ställa samma fordran på kommunalnämnden. Det händer ej ofta, att någon ledamot af densamma är tillstädes, och om han någon gång infinner sig på stället, så aktar sig nog krogföreståndaren att vid detta tillfälle öfverträda lagens bud. Det är således föga sannolikhet för att dylika förbrytelser komma att annorledes än i undantagsfall beifras.

Jag har antecknat äfven ett yttrande af samme talare angående olaglig bränvinsförsäljning, men detta yttrande har Herr Treffenberg redan bemött. Jag vill således förbigå detsamma.

En annan talare erinrade om brott, som föröfvas under rusets inlytelse, samt yttrade särskildt, att fylleribrotten, enligt statistiska uppgifter, 50 gånger öfverstiga antalet af andra brott. Jag vill härvid blott anmärka att, om de statistiska uppgifterna visa detta, de beifrade fylleribrotten efter all sannolikhet ej motsvara en tiondedel af alla de brott af detta slag, som i verkligheten begås.

En annan talare yttrade, att om bränvinstillverkningsafgiften förhöjes, priset på bränvinet skulle för den måttlige suparen ökas med sju riksdaler om året. Jag tror dock, att den måttlige suparen, med hvilken jag menar den som aldrig öfverträder måttligheten, skall med glädje uppoffra dessa sju riksdaler om året, om han dermed kan göra sina olyckliga likar en tjänst.

En annan talare ordade om bränvinet såsom en nödvändighetsvara. Det kan väl hända, att en sup stärker arbetarens krafter, men enligt min erfarenhet, hvilken icke är så ringa, ty jag har haft många arbetare i min tjänst, har aldrig någon arbetare, som varit begifven på starka drycker, utträttat mera än den som icke plägar förtära bränvin. Om än en sup bränvin för tillfället stärker, tror jag dock att bränvinet i längden skadar kroppen.

Hvad beträffar att bränvinssupandet skulle på senare tider aftagit, så besvarar jag detta med ett bestämdt nej. Det har tvärtom tilltagit. Jag minnes så väl året 1854 som år 1844, men aldrig såg jag förr äldre och yngre personer till den grad förtära bränvin, som nu är fallet. Man

säger, att folket på den tiden icke blygdes för, att, såsom det heter, "taga öl för ärende": jag tror tvärtom förhållandet är nu i stället sådant, att man icke anser för skam att taga öl för ärende. Jag har ofta hört personer skryta öfver sin förmåga i dryckesväg, men sällan har jag hört någon beklaga, att den eller den personen öfverlastat sig af omätligt förärande af starka drycker.

Jag vill ej längre upptaga Kammarens tid utan förenar mig i yrkandet om bifall till Herr Hammarbergs motion.

Herr Törnfeldt: Jag har i öfver 50 år supit bränvin och under samma tid icke supit, det vill säga, nyttjat det ibland, samt funnit att bränvinsupandet är en dårskap, ty man mår mycket bättre om man ej super. Bränvinet är således ej någon näring för kroppen. Har man en god helsa, då kan man fördraga bränvinet, men annars gör man bäst uti att låta bli.

I afseende på det ekonomiska, så om människorna hade kostnaden för alla supar sparade åt alderdomen, skulle de kunna föra ett gladt lif.

Härtill kommer slutligen allt det moraliska onda, som är en följd af bränvinsupandet.

Man har nu framkastat frågan huruvida ett fördyrande af bränvinet kan hejda dryckenskapslasten. Ja, det finnes intet som visar en motsatt erfarenhet. Ju dyrare bränvinet är, desto mindre blir det förtärdt, såväl af de måttlige suparne som af de andre, hvilka få följa de förres exempel. Man har sagt, att den måttlige då gör en god gerning, emedan den omätlige måste inskränka sin förbrukning af bränvin. Ja, detta säger man med allt skäl. Apostelen Paulus säger att, "om en broder förargas derigenom att jag äter kött, så vill jag ej äta kött till evig tid". Så kan man väl säga till den måttlige.

Det vore en stor nationalvinst i ekonomiskt, moraliskt och fysiskt afseende, om bränvinsupandet kunde inskränkas. Vi voro några stycken för en tid sedan i Norge. Der fanns ej något så kalladt bränvinsbord, ty det brukades ej. Det är blott vanans makt som gör, att man här i Sverige så gerna griper efter bränvinsglaset. Man kan blifva af med den vanan på en eller två dagar, om man blott är herre öfver sig sjelf.

Jag vill ej längre upptaga Kammarens tid utan inskränker mig till att yrka bifall till motionen.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gäfvos propositioner, i öfverensstämmelse med de yrkanden som framstälts, dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall i stället till det förslag, som Herr Hammarberg i sin hithörande motion, N:o 123, framställt. Den förra af dessa propositioner fann Herr vice Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad; men då votering begärdes, blef sådan företagen enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd omröstningsproposition, lydande sålunda:

Den som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i andra punkten af dess betänkande N:o 7,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammararen, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det förslag som blifvit framställt i Herr P. Hammarbergs motion N:o 123.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 86 ja mot 46 nej; i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

§ 7.

Anmälades och bordlades Sammansatta Stats-, Bevillnings- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 2, i fråga om reglering af häradshöfdingarnes löneförmåner och i sammanhang dermed föreslagna förändringar i förordningen angående stämpelpappersafgiften, äfvensom i anledning af väckt förslag om särskildt dyrtidstillägg för år 1874 åt en del häradshöfdingar.

Uppå hemställan af Herr vice Talmannen beslöts, att detta ärende skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 8.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 30, angående bestridande af en del kostnader för den senast företagna arktiska expeditionen.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

Kammararens ledamöter åtskildes kl. half 1 på natten.

In fidem
H. Husberg.